

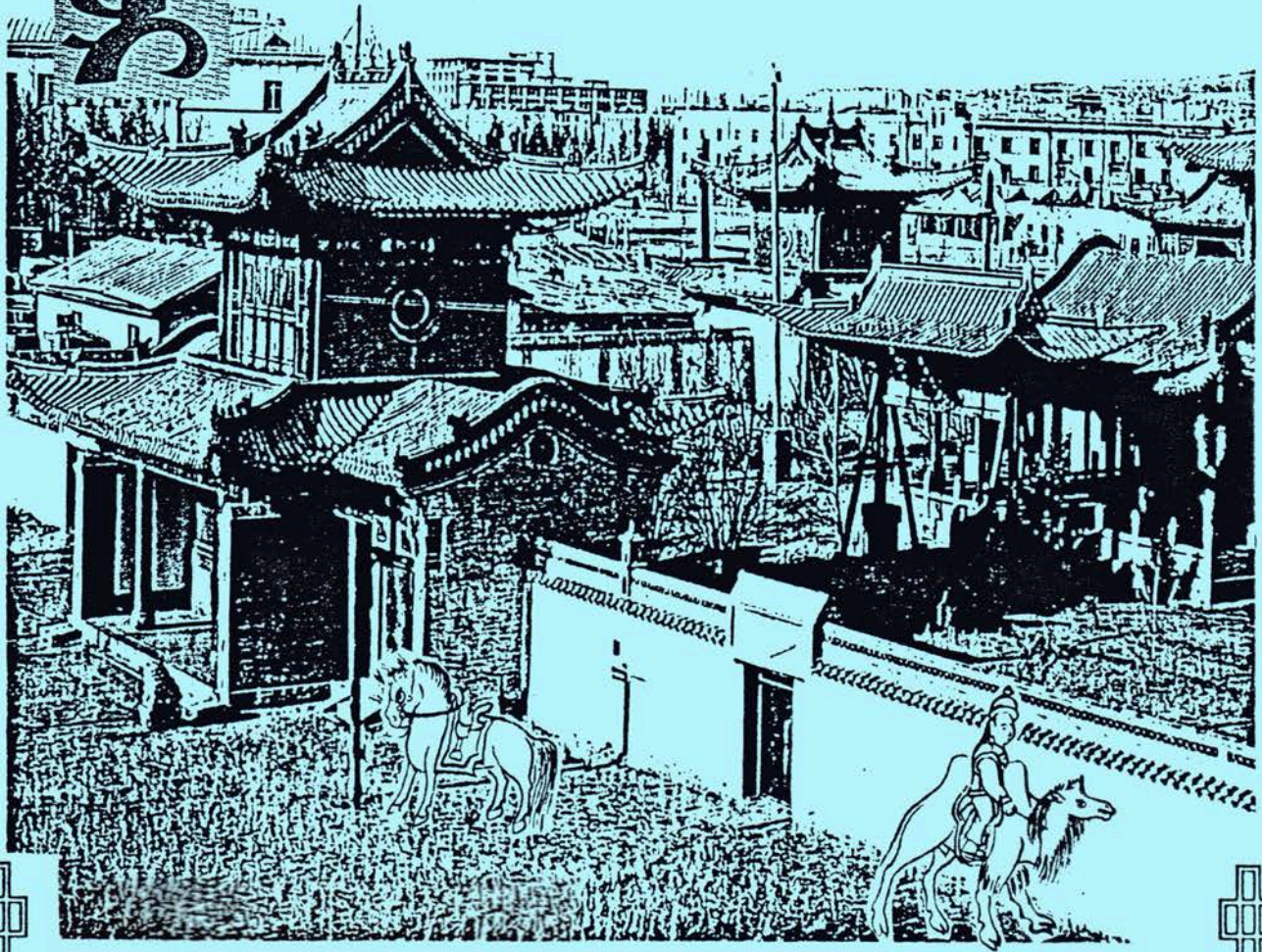
1992

GER

Nr. 4

DAN : NGOLSK SELSKAB

УЈААНБААТАР

FORSIDEN: Indgangen til det religionshistoriske museum, som for tiden er lukket. Det ligger i centrum af Ulaanbaatar.

ULAANBAATAR

(Ulan Bator)

Den Mongolske Folkerepubliks hovedstad er Ulaanbaatar, som er landets politiske, økonomiske og kulturelle center.

SAGNET OM BYENS BELIGGENHED

For at finde det ideelle sted til at anlægge byen, blev folk sendt ud i alle retninger. En gruppe mænd nåede frem til floden Tamir, hvor de bestemte sig for, at byen skulle ligge. Men de faldt over 2 stenfigurer, en stor og en lille. Spåmænd forklarede figurene som en tigger, der blev ledet af en lille dreng. Man opfattede det som et dårligt tegn, og mændene ombestemte sig. De ledte videre efter et godt sted til at grundlægge byen.

På deres færd mødte de en gammel hvidskægget mand ved navn Erentey, som drev af sted med en flok heste. Eftersøgningsholdet fortalte den gamle mand, at man ledte efter et godt sted, hvor man kunne bygge Khurye til Hans Hellighed. Den gamle mand sagde, at han gerne ville give Hans Hellighed en gave. Lederen af eftersøgningsholdet ville gerne tage imod tilbudet. Den gamle svarede, at han ville tage hjem imorgen og vende tilbage dagen efter. Eftersøgningsholdet forventede kostbare gaver og ventede utålmodigt. Da den gamle kom tilbage overrakte han lederen en hadak og sagde: "Nedskriv mine ord korrekt og fortæl Hans Hellighed, at jeg vil give den hellige mand en guld mandala, en ubrudt silketråd og et guld trug." Da den gamle havde sagt det, gik han.

Flere i gruppen ville straffe den gamle for at have lovet sådan noget, men en af mændene mente, at den gamles ord havde en hemmelig betydning og at de nok hellere måtte videregive den gamles budskab til Hans Hellighed. En budbringer blev sendt til den hellige mand. Han kunne ikke selv forstå betydningen af den gamles budskab. Han spurgte en af sine vismænd. Denne forklarede, at den gamles ord var en vejledning til at finde det sted, de søgte.

Sagnet fortæller videre, at da eftersøgningsholdet nåede frem til det sted, hvor byen idag ligger, fandt de ud af, at guld mandalaen måtte være Bogda Bjerget, træden var Tula floden og guld trugene var hele den smukke dal, byen kom til at ligge i.

BELIGGENHED OG KLIMA:

Ulaanbaatar ligger i 1350 meters højde over havet, men meget langt fra det, langs bredden af Tula floden i de smukke Khentei bjerge, som er rige på skov, dyr og andre naturressourcer. Kommunen Ulaanbaatar fylder 1360 km² (Storkøbenhavn fylder 708 km² med en befolkning på omkring 1.5 millioner indbyggere). Ulaanbaatar ligger på 47° nordlig bredde (hvilket svarer til Zürich og Budapest i Europa) og 106° østlig længde (lige så langt øst på som Saigon). Byen er længst i øst-vestlig retning.

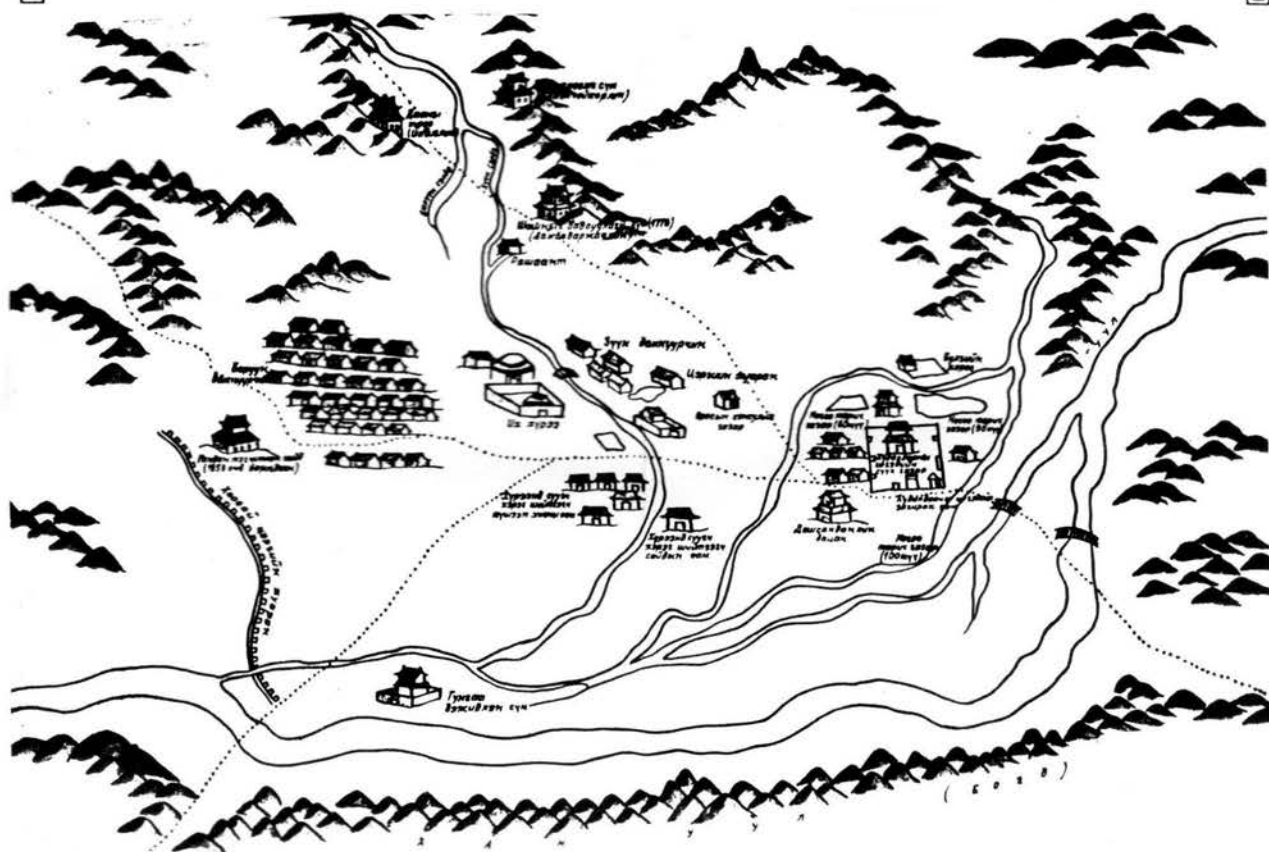
Ulaanbaatar har fastlandsklima med meget varm sommer med gennemsnitlig temperatur på +30°C (højeste temperatur på op til +40°C i juli) og kolde vintre med gennemsnits temperatur på -25°C (med lavest temperatur på ned til -50°C i december). Der falder årlig en gennemsnits nedbør på 24 cm (i Danmark falder der 70-80 cm årlig). Byen har 280 skyfri dage om året med blå himmel. Derfor er den blå himmel ofte blevet et symbol på mongolernes verden. Man kan blandt andet se den blå farve som den midterste tredjedel af deres nationalflag. Om vinteren kan jorden være hårdt frossen ned i 6 meters dybde. Jordskælv forekommer og kan nå op på 6-8 på Richters skala, største skælv ved floder, mindste i bjergene. I 1966 havde man et af de største jordskælv i Ulaanbaatar. Det nåede op på 5 på Richter skalaen. I 1990 målte skælv på 2-3.

ULAANBAATARS HISTORIE:

Khalkha-mongolen Tushet Khan Gombodorj lod i 1639 den første Urghe (= kloster) bygge ved Shireet Søen nær nutidens Khashaat somon i Arkhangai Aemark. Khanen udnævnte sin 5-årige søn Zanabazar til den første Bogdo (= levende Buddha) og konge i landet. Dette betragtes af mongolerne som den nuværende hovedstads grundlæggelse til trods for, at byen ikke voksede op på netop det sted. Frem til 1778 skiftede hovedstaden, som var en teltby, plads langs bredderne af floderne Orkhon, Selenga og Tola mindst 20 gange, før den til sidst blev liggende, hvor Ulaanbaatar idag befinder sig.

I historiens løb har byen ændret navn flere gange: Urga, Nomiin Ikhe Khurye, Bogdiin Khurye, Niislel Khurye, og så videre. Ofte har navneskiftet været forbundet med forandringer i Lamaismen eller politiske omvæltninger i landet. Byen blev fra starten opkaldt efter den grundlæggende bygning og fik navnet Urghe (Urga) i perioden 1639-1706. Med mongolernes hjælp væltede manchuerne det kinesiske Ming-dynasti (1368-1644), og manchuerne tog magten i Kina, hvor de grundlagde Qing-dynastiet (1644-1911). De stærke

Mongoliets hovedstad Uрга i det 19. århundrede.

manchuer underlagde sig mongolerne, blandt andet fordi mongolstammerne stod splittede indbyrdes. Uрга hed Ikh Kkuree i perioden 1706-1911. I begyndelsen af det 20. århundrede lå der omkring hundrede store og små templer med omkring 20.000 munke i Uрга. Der skulle være henved 600 fremmede firmaer med omkring 100 udenlandske ansatte.

Mongolerne var ikke tilfredse med at være underlagt manchuerne, så da kineserne under Sun Yatsens ledelse væltede Qing-dynastiet i 1911, rev mongolerne i Ydre Mongoli sig løs og proklamerede landet for selvstændigt. Uрга blev hovedstad og blev sæde for Bogdo, det kirkelige og verdslige statsoverhoved, og byen fik navnet Niislel Khuree i perioden 1911-1924. Nationalhelten D. Sukhebaatar og den senere præsident Kh. Choibalsan ledede modstandsbevægelsen.

I 1921 blev det mongolske kommunistiske parti dannet. Bogdos død i 1924 gav anledning til oprettelsen af Den Mongolske Folkerepublik.

Den første statskongres bestemte på sit 14. møde den 29. oktober 1924, at hovedstaden, som i internationale kredse var kendt som Uрга, skulle hedde Ulaanbaatar (Ulan Bator), som betyder "Rød Helt".

Efter afskaffelsen af det kommunistiske styre i 1990, tales der meget i byen om, at udskifte det kommunistisk

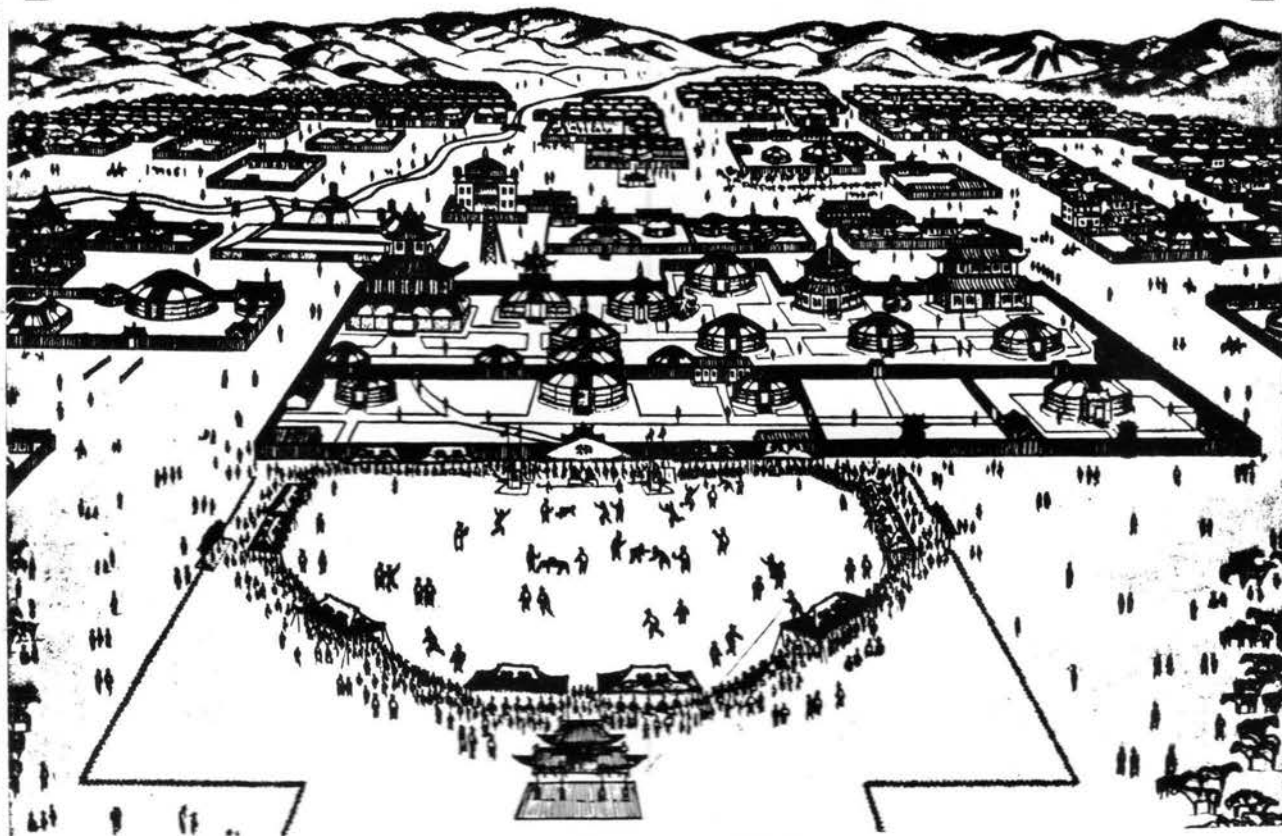
klingende navn Ulaanbaatar med et af byens tidligere navne.

I 1920erne var hovedstaden en lille lidet udviklet by på 2.3 km² med en befolkning på omkring 60.000 mennesker, som stort set alle boede i ger. Der lå nogle buddhistiske templer og klostre. Der var desuden en lille kraftstation og et lille trykkeri. Ved Nalaikh lå der en lille kulmine. Byen domineredes af udenlandske virksomheder, især tyske, amerikanske og kinesiske handelsfirmaer.

Til trods for sin lidenhed blev byen basis for det mongolske folks kamp for frihed, og de nye ideer spredte sig med byen som centrum over hele landet. Mange reformer begyndte allerede i 1924, hvor der blev oprettet bank, startet forbruger sammenslutninger og alle små industrier blev nationaliseret. Desuden blev der i byen oprettet skoler på flere niveauer samt bygget hospitaler og kulturelle institutioner.

I 1930erne nåede jernbanen til Ulaanbaatar, hvilket fik stor indflydelse på byens udvikling. Byen fik desuden et uldvaskeri, sko- og læderfabrikker og kraftstation. I slutningen af 1930erne blev en del japanere i Ulaanbaatar (Japan havde besat Manchuriet i 1932 og satte sig på Indre Mongoli i løbet af 1930erne), hvor de arbejdede med at bygge huse. I 1940erne blev de centra-

Naadam festligheder i det gamle Urga.

le bygninger i nygræsk stil bygget, som for eksempel Operahuset og Biografteateret. Omkring den centrale plads med statuen af den nationale helt til hest ligger vigtige bygninger så som parlament, opera, museer og andre.

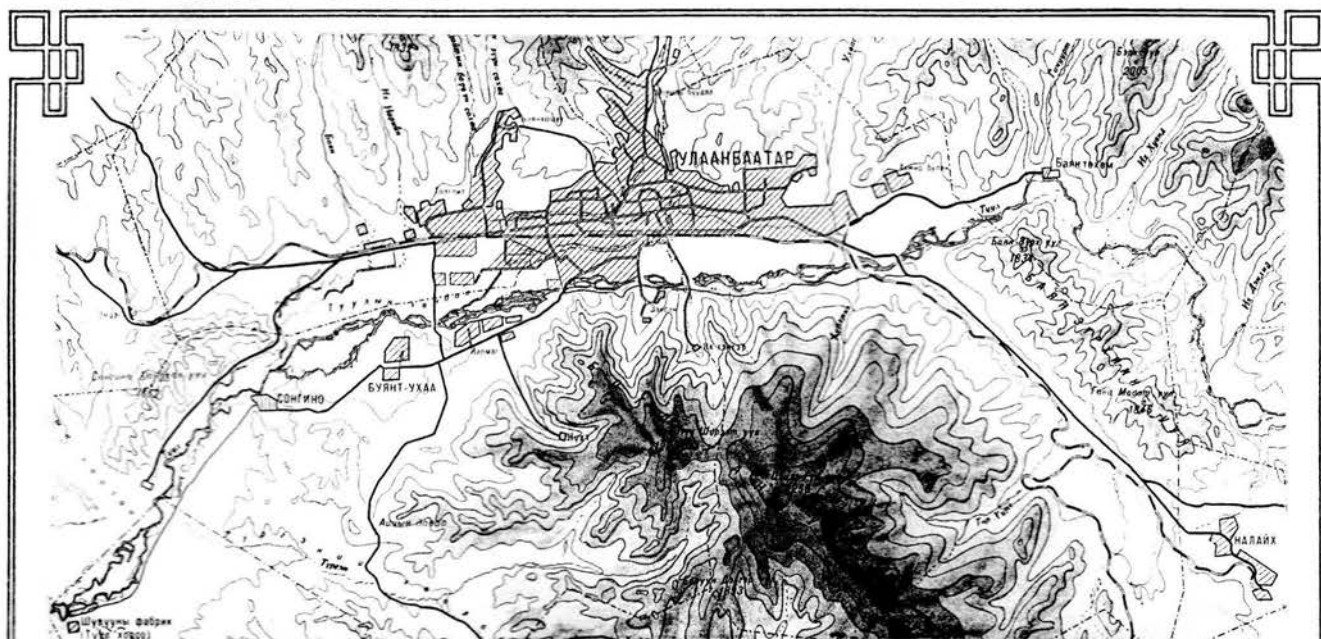
BYOPDELING:

Til trods for, at der allerede i 1930 var nogle planmæssige tiltag for byens udvikling, blev den første byplan først lavet i 1954, hvor man planlagde varme anlæg, kloakker, elforsyning, telefon og vandforsyning. Den anden store byplan i 1964 ændrede og tilpassede byplanen til det igangværende byggeri og den voksende befolknings behov. Siden 1964 begyndte man at bygge mange store boligblokke i det centrale Ulaanbaatar. I perioden 1965-1975 byggedes Ulaanbaatars boligkvarter nr 5, 12, 15 og 19, desuden et kødpakkeri, en tæppefabrik, et destilleri, en fabrik med træarbejder, kraftstation nr 3, samt mange foretagender inden for service og kultur. I 1975 kom den 3. overordnede byplan, som koordinerede byudviklingen i forhold til den voksende industri og befolkningsforøgelse. Den 4. generelle byplan fra 1986 sigter frem mod år 2010. Den går blandt andet ud på, at der skal bygges 11 nye boligdistrikter, således at alle *ger*-kvarterer (*ger* = filttelt [jurt]) på langt sigt

vil forsvinde. Man har dog allerede nu i 1991 indset, at den plan skal justeres til de politiske ændringer, landet for nylig har gennemgået. Planen var blevet til på falske forudsætninger. Man har opgivet tanken om helt at fjerne *ger*-kvarterer. Til gengæld vil man gøre dem mere indbydende at bo i, blandt andet tilføre opvarmning og vand. Der findes allerede el i *ger*-kvarterer. De unge vil helst bo i lejlighed, mens mange ældre foretrækker at bo i *ger*. I 1991 har man fået bygget de 16 af de forventede 26 bolig distrikter, Ulaanbaatar forventes at rumme i år 2010.

Man er begyndt at bygge små huse til private. I 1991 har byplanlæggerne givet jord til 4000 personer. Staten hjælper med lån til selvbyggere. Private skal betale jordskat (10%). Man kan ikke eje eller sælge jord, men man kan købe brugsretten til et stykke jord over en årrække, fra få år op til for eksempel 99 år. Jorden koster pr. hektar fra 1.5 mill til 25 mill tugrek alt efter beliggenhed og beskaffenhed.

Ulaanbaatar inddes i 4 bydele og 2 forstæder med centrum i bydelen "Sukhebaatar". Vest for centrum ligger bydelen "Oktober", syd for ligger "Arbejderne" og øst for ligger "Venskab". I hver bydel er der fra 60.000 til 200.000 indbyggere. Desuden rummer Ulaanbaatar kommune 2 landsbyer med hver 20.000 indbyggere:

Baganuur (45 km vest for centrum) og Nalaikh (130 km øst for centrum).

I 1991 var Ulaanbaatars befolkning på 570.000 indbyggere, hvoraf 90% er Khalkha-mongoler. En fjerdedel af hele landets befolkning lever i hovedstaden. 70% af byens befolkning er unge mennesker under 30 år. Lidt mere end halvdelen af byens befolkning lever i lejligheder, resten bor i *ger* i særlige kvarterer i byens udkant. Der er over 50.000 *ger* i Ulaanbaatar.

En familie er gennemsnitlig på 5 personer, bestående af forældre og 3 børn.

INDUSTRI OG HANDEL:

Halvdelen af landets industriproduktion og 40% af byggeriet foregår i Ulaanbaatar, hvor det mest er fødevarer- og letindustri. Der er en hel del fabrikker med højteknologi, som bearbejder skind til lædervarer, kameluld til kashmir varer, og en tæppefabrik, for at nævne nogle i flæng.

UDDANNELSE OG KULTUR:

I 1921 startede man den første offentlige skole med 40 elever og 2 lærere.

I dagens Ulaanbaatar læser 12.400 studenter ved 7 højere læreanstalter, 11.000 studerer ved 15 tekniske skoler, og andre 11.000 uddanner sig ved 14 fagskoler. 110.000 skolebørn går i 100 skoler. Det betyder at hver 4. person i byen er under uddannelse. 38.000 småbørn bliver passet i 330 vuggestuer og børnehaver.

Byen har et stort statsbibliotek og 30 små regionale biblioteker. Desuden er der flere boghandlere i byen. Der findes flere statsdrevne teatre, så som Opera og Ballet Teateret, Dramateateret, Cirkus og Folklorist Kompany. Desuden er der specielle teatre for børn og unge og mange kulturelle klubber og kulturpaladser.

De fleste af landets vigtigste museer ligger også i Ulaanbaatar. Efter afskaffelsen af kommunismen er Leninmuseet og Revolutionsmuseet blevet lukket. De skal bruges til andet udstillingsformål. Fremtidens Ulaanbaatar vil have følgende museer: (1) Naturhistorisk Museum, (2) Historisk Museum, (3) Etnografisk Museum, (4) Kunsthistorisk Museum, (5) Kunstgalleri, (6) Teatermuseum, (7) Bogdo Museum (tempel 1903-1938), (8) Religionshistorisk Museum.

Byen havde tidligere en statue af Stalin stående foran hovedbiblioteket, men statuen forsvandt, da man forlod kommunismen.

TRANSPORT OG KOMMUNIKATION:

I slutningen af 1950'erne begyndte man at anlægge asfalterede veje, og i 1960'erne hjalp kineserne med at bygge veje og gader. Nu er det mongolerne selv, som har overtaget arbejdet, og fået anlagt 320 km. Det kollektive transportsystem i byen dækkes af trolleybusser, busser og taxi, som tilsammen på årsbasis transporterer 176 millioner passagerer. Trolleybus-linienettet dækker 133 km. Der er 150 taxier og 4.000 private biler i byen.

I Ulaanbaatar er der 32.000 telefoner. Telefax er kun meget lidt udbredt. Det er ganske vanskeligt at ringe fra udlandet til Mongoliet, fordi der kun er meget få linier ud og ind af landet. Byen har 44.000 fjernsyn. Efter at kommunismen er blevet afskaffet er antallet af aviser vokset til omkring 45 på landsbasis, samt adskillige blade, der udgives ugentligt og månedligt, men der er problem med at skaffe papir nok til at trykke på.

Mongoliets internationale lufthavn ligger inden for Ulaanbaatars kommune. Byen bliver dog udbygget efter et sådan mønster, at man afholder sig fra at bygge boliger i de områder, ruteflyene bruger til indflyvning og opstigning fra lufthavnen.

Da Solen i Foraaret 1924 begyndte at faa Magt over Zobelsletten, sad de unge Danskere i en dejlig, selvbygget Gaard med Lader, Smedier, Savværk, Mejeri m. m. Deres Trækokser var udmattede, og de selv var dødsenstrætte, men Arbejdet var gjort, og de kunde strække deres mødige Lemmer i sød Forventning om, hvad Aaret vilde bringe.

I Dag fortæller Henning Haslund-Christensen om Lønnen for Vinterens Slid — den fuldkomne Tilværelse.

KAP. III

Drømmen OM EN BEDRE VERDEN

Den fuldkomne Tilværelse —

KØD og Mælk er baade god og nærende Føde, men efter at vi en hel Vinter igennem udelukkende havde været henvist til denne Kost, var vi efterhaanden blevet besat af et helt ustyrligt Begær efter Grøntsager, og vort konstante Samtaleemne ved hvert eneste Maaltid var Brød, Kartofler, Løg og Grøntsager.

En Dag blandede en af vore Buriatter sig i vor Samtale, hvis Emne han tydede af vore maleriske Gebærder, med den epokegørende Nyhed, at han kendte en sibirisk Bonde, som havde en lille Farm i Nærheden af den sibiriske Grænse, og han mente, han vilde være i Stand til at skaffe os Grøntsager fra ham.

Vejen til denne Bonde var imidlertid baade lang og besværlig, og han vidste overhovedet ikke, om Bonden og hans Gaard maaske var blevet Borgerkrigens Bytte. Vi var imidlertid enige om at tage den lille Chance med den store Risiko bare for Udsigten til at faa ny Føde, og næste Morgen afgik to af vore unge Buriatter med en Karavane paa seks Heste, som var lastede med Te og Tobak som Betalingsmidler.

* * *

I de følgende Uger pløjede vi et dejligt Stykke Land, som vi inddelte i en stor Mark for Kartofler og en Mængde Bede for de forventede Grøntsagsfrø og Planter. Der gik yderligere nogle Uger, uden at vi hørte det mindste til Karavanan, og vi begyndte at

tale mindre og mindre om det, vi stadig gik og tænkte paa. — De to Buriatter kunde jo være blevet udplyndret af Bolshevikkerne, hele Karavanan var maaske taget af en af de mange Røverbander, der huserede ved Grænsen — der fandtes saa mange mulige Forklaringer paa, hvorfor den ikke kom tilbage. Efter seks Ugers Forløb saa vi den imidlertid pludselig dukke op ude paa Steppen, og vi galopperede den i Møde for at høre vor „Skæbne“.

Det var den dejligste, men tillige en af de mærkeligste Karavaner, jeg nogen Sinde har set. — De udasede Ponyer var segnefærdige under fyldte Sække, Poser og Bylter af de mærkeligste Former, og oven paa Læssene sad der fastbundet 11 forpjuskede Høns og en meget sølle Hane. De saa alle ud som virkeligt døde Høns, men saa snart vore halsende Hunde begyndte at springe op mod dem, samlede Hanen sig til et ynkeligt Kykkeliky, der besvaredes med lydige Livstegn fra alle dens Høner.

Saa snart vi havde faaet Hønsene til Sengs i Kasser, der var forede med Faareuld, gik vi i Gang med at syne den øvrige Last. Der var lidt Æbler, fire Sække Kartofler og en Mængde Frø. Vi befølte og snusede til de svale Kartofler og opdagede til vor øjeblikkelige Glæde, at en Del af dem var blevet saa beskadigede under Transporten, at de sikkert havde mistet deres Spireevne. Efter at alle de gode Kartofler var blevet lagt i Jorden, var der endda en pæn lille Bunke kasserede tilovers, som vi nu med god Samvittighed kunde spise. Samme Aften skød vi en Hjort, som vi aad et stort Hul i, og til Hjortestegen spiste vi de dejligste Kartofler, vi nogen Sinde havde smagt. Da vi nogle Dage senere havde skudt et Vildsvin, kom en af os med den værdifulde Oplysning, at man kan faa den samme Afgrøde af en halv som af en hel Kartoffel, hvis bare den nedlagte Del har gode „Øjne“ — og det blev enstemmigt til Vildsvinesteg med Kartoffelmos! Efter at Kartofflerne havde været opgravede og parteret tre Gange, var deres Spiring saa langt fremskredet, at Eksperimentet ikke lod sig gentage oftere. Da Tidens Fylde kom, fik vi en udmærket Kartoffelhøst, og vi var rørende enige om, at den gav mindst lige saa mange Fold, som hvis de aldrig var blevet parterede.

* * *

Af HENNING HASLUND-CHRISTENSEN

VOR Levemaade blev efterhaanden mere og mere „civiliseret“. — Vi blev vækkede ved Hanegal, vi bagte Brød, som vi smurte med Smør, og vi spiste Spejlæg og Grøntsager til Frokost. Alle vore Maskiner og alt vort Værktøj var udpakket og taget i Brug, og det var, som om alle vore Problemer var overvundet. De forskellige Medlemmer af de tre tilflyttede Buriatfamilier havde lært at mestre de Op-gaver, de havde faaet tildelt, og vi havde maattet sende Bud efter flere Indfødte, for at overkomme alt Arbejdet.

Mejeriet var i fuld Gang nu, og vi lavede det dejligste Smør paa en Blanding af Ko- og Faaremælk. I selve den stejle Flodbrink var indgravet et stort Ishus, som vi havde fyldt med Is fra Floden. Ishuset ragede et godt Stykke op over Jordoverfladen, men vi havde tildækket det med et tykt Lag Jord, saa det paa Afstand saa ud som en Kæmpehøj. Oven over det tykke Lag Is i Ishuset havde vi anbragt Hylder for Vinterforraad.

Vi nød den dejlige mongolske Sommer i fulde Drag, men vi havde ikke glemt de forgangne Maaneders Savn, og efterhaanden som Ishuset fyldtes med Forraad, saa vi vor anden Vinter i Møde med Fortrøstning.

EN af vore Marker var tilsaaet med danske Sukkerroefrø, som under den stegende Sols Indvirkning og den kunstige Vanding, som vi bibragte dem, voksede til dejlige Roer med meget høj Sukkerprocent. Da vi senere parterede disse Roer og kogte dem i det ene Hold Vand efter det andet, blev Resultatet en sød Vædske, som vi senere ved Hjælp af Mejeriets Centrifuger forvandlede til Sirup. Inde i Skovene vrimlede det med Ribs og mange andre Slags Bær, som vi syltede. Desuden lærte vi af Buriatterne at trække Champignons og andre Svampe paa lange Straa, som vi senere „preserve-rede“ over et rygende Baal.

Da Græsset var færdigt for Høslagning, begyndte vor anden forcerede Arbejdsperiode. — Der fandtes ubegrænsede Mængder af Græs, og vi havde tre moderne Slaamaskiner, men det kneb med Heste- og Arbejdskraft. Vejret var idealt og Nætterne lyse, og det gjaldt om at faa bjærget saa meget Foder som muligt til Føde for vore Dyr, naar alt laa dybt begravet i Sne. Paa den Maade haabede vi at undgaa den store Sulteperiode, der hvert Aar dræber Mongolernes Heste og Kreaturer i Hundrede-Tusindvis. Vi opsøgte derfor nogle Mongoler, som var store Heste-ejere, og foreslog dem, at de skulde stille Heste- og Arbejdskraft til vor Disposition mod at faa Halvdelen af det bjærgede Hø. Mongolerne kender

ikke til Høbjærgning, og det var svært at overbevise dem om vore Forslags Betydning, men efterhaanden lykkedes det, og Resultatet blev til aabenlys Fordel for alle.

VOR eneste store Bekymring var den lange, hede og regnløse Sommerperiode, hvor Solen var ved at afsvide vore Byg- og Havre-Marker. Men ogsaa denne Vanskelighed overvandt vi. Langs med de truede Marker anlagde vi fem Meter høje Vandhjul ude i Floden, saaledes at de flød i staaende Stilling paa Pontoner, men fastholdtes ved Hjælp af Reb, som forankrede dem. Hjulene var forsynet med en Slags „Padler“, som fangedes af Strømmen og satt dem i Rotation. Til Vandhjulenes „Følge“ var der fastgjort smaa Tønder af Birkebark, som fyldtes med Vand, hver Gang de blev ført gennem Floden og som tømtes i et hjemmelavet Ledningsrør, hver Gang de var i øverste Stilling. Ledningsrøret, som bestod af en udhulet Træstamme, førte Vandet ind til Bredden, hvorfra det fordeltes over Markerne gennem gravede Kanaler.

Da disse Arbejder var overstaet, gik vi i Gang med at samle Mos, hvormed vi tilkittede alle Revner og Huller mellem Bjælkelagene i vore Blokhuse.

Buriatterne lærte os at brænde Birkebark til Tjære samt at læske Kalk, som vi hentede fra de stejle Flodbredder. En Dag fandt vi det dejligste Blaaler, som vi gravede frem i Blokke, som vi siden soltørrede. De blev til dejlige Mursten, hvorfra vi byggede vore store, russiske Kaminer.

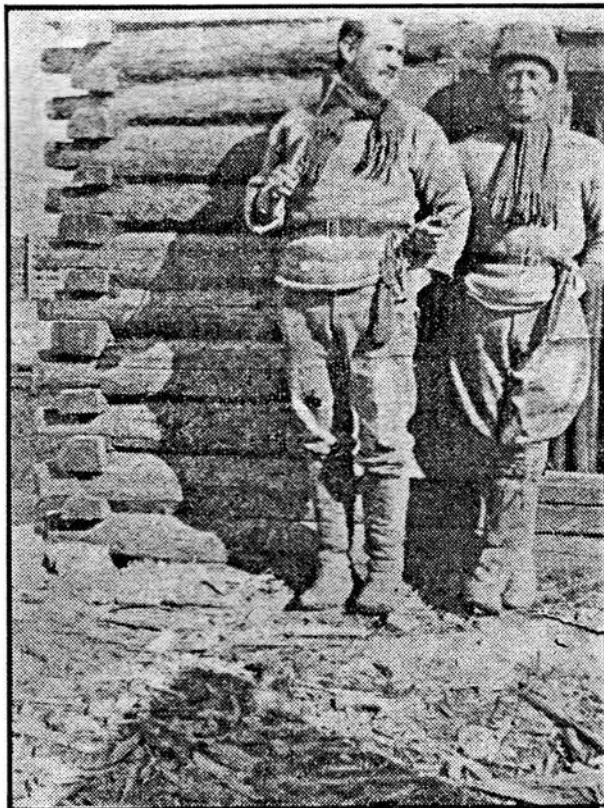
* * *

DET blev efterhaanden saadan, at vi maatte bryde vore Hjerner for at finde paa noget nyt, der kunde gøre vor Tilværelse endnu mere fuldendt. En Dag blev vi enige om, at nu skulde vi have Grise, og de to unge Buriatter blev atter sendt mod Nord. Denne Gang tog deres Rejse hele to Maaneder, men de bragte os fire „tamme“ Grise fra Sibirien.

Ved Ankomsten betroede de os begge, at den Rejse gjorde de ikke om. Man kunde jo ikke drive de Svin, saadan som man driver hæderligt Kvæg, de lystrede ikke de vedtagne Kommandoer, men masede stædigt i den forkerte Retning! Saa havde de bundet Grisene og lastet dem paa Hestene, men de havde Gang paa Gang skræmt Hestene paa løbsk Flugt, og naar man atter fik fanget Hestene, var Grisene ofte borte, hvilket førte til — ofte daglange — Jagter paa dem.

Nu var de dog endelig kommet frem og vel forvarede i den Svinestald, vi havde tømret til dem! Men det gik heller ikke! Baade Mongoliets Hunde og Mennesker kender Vildsvinet, som de baade jager og spiser med Begejstring, men tamme, hvide Svin, som gryntede fornøjet og fredeligt, havde Zobelsletten aldrig oplevet tilforn.

Der opstod en uophørlig Strid i vor før saa fredelige Palisadeby mellem Gaardens Hunde og Grise. Hundene forsøgte alle deres Vagtsysler for at vogte paa de arme Grise, som ikke kunde røre sig i deres Sti, uden at Hundene gøede og hylede som Vilddyr. Hele Idyllen var borte og Nattesøvnen med, for Striden strakte sig over alle Døgnetimer. Men ogsaa i dette Tilfælde fandt vi paa en Udvej, som i hvert

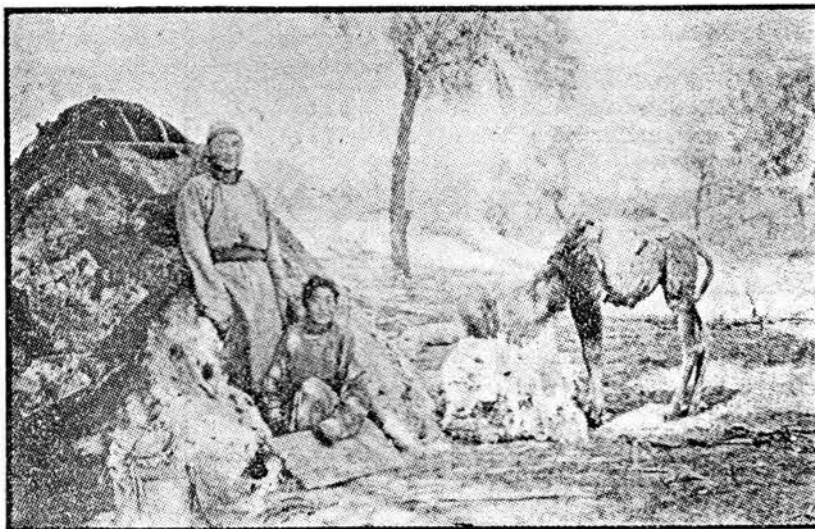
Bøffelen (Borgstrøm) og Kidi (Haslund-Christensen) foran deres nyopførte Hjem paa Zobelsletten.

Saa primitivt lever de fattigste Mongoler.

Tilfælde passede baade Grisene og os. Et Stykke ned ad Floden laa der en lille Ø, som var en ca. tre Tønder Land stor og bevokset med Buske og enkelte Ungtræer. Paa denne Ø slap vi Grisene løs, og her voksede de og blev fede og formerede sig lysteligt — til Trods for at vi ofte besøgte dem bevæbnet med vore Slagteknive.

★ ★ ★

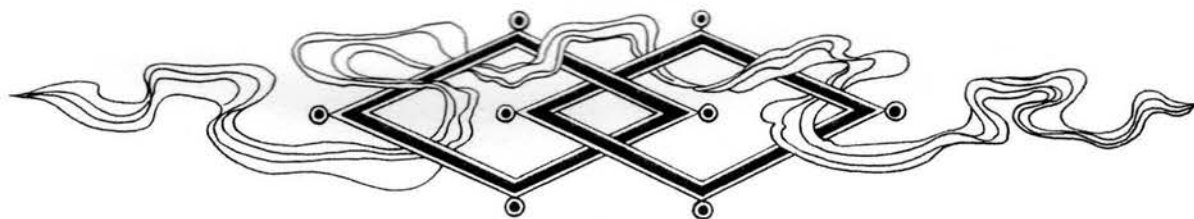
OMSIDER havde vi røget vor sidste Cigaret, og det gav Anledning til en Del smaa, personlige Hovedbrud. Om Aftenerne kunde vi sidde i lang Tid for at komme i Tanker om de Steder, hvor Arbejdet havde varet saa længe, at det var blevet afbrudt af Rygepauser. Næste Morgen var vi saa paa Jagt efter Cigaretstumper, som vi om Aftenen røg i vores Piber. Da samtlige disse „Reservebeholdninger“ ogsaa var gaaet op i Røg, delte vi min sidste Cigaret! Det var en stor og fin „Simon Artz“, paa hvis hvide Papir der stod skrevet tre blide Ord og en Piges Navn. Jeg havde faaet Cigaretten af en sød Pige i det fjerne Port Said. Den smagte vidunderligt, og vi nød den i Bevidstheden om, at den var det sidste Røg, vi vilde faa i lange Tider. Det var ligefrem en uforglemmelig Stund, og det dulmer min Samvittighed, thi jeg havde jo faaet Cigaretten „til evigt Minde“!

SOMMEREN 1924 var en vidunderlig Tid for os, der oplevede den paa Zobelletten. Vi var afskaaret og fjernt fra hele den larmende og stridende Verden. Vi levede i vor egen lille Verden, som vi selv var med til at skabe og forme. Vi havde pløjet og saaet, og Himlen skænkede os Sol og Regn. Vi havde ingen Bekymringer for Høsten. Alting spirede og groede jo omkring os. Søerne fik Grise, Hønsene lagde Æg, Roerne bulnede, og Kornet skød i Vejret. —

Oppe paa Fjeldsiderne kravlede vore Faar allerede omkring med Sommerens første Lam, Køerne stod med daskende Haler og spændte Yvere nede ved Floden og døsed, og om Nætterne kunde vi lytte til sølvklar Vrinsken og galoperende Hovslag, naar vor Hestehjord fløj over Steppen i yndefuld Elskovsleg.

Eftertryk — ogsaa i Uddrag — forbudt.

BØRSEN I ULAN BATOR HOLDER ÅBENT TIRSDAG

Byens hotel det mest populære af de tre firmaer, der blev handlet aktier i på åbningsdagen

Af Peter Hannam

ULAN BATOR (AP) Så nåede kapitalismen for alvor til Mongoliet. I går åbnede børsen i hovedstaden Ulan Bator, en del af en ambitiøs plan om at bringe landet tættere på Asiens åbne markeder.

Børshandlere fra 29 selskaber deltog i handelen, med telefonkontakt til landets

18 regioner og de tre største byer. Der var 16.000 aktier til salg i tre firmaer, to mellemstore og et stort.

Det store var Ulan Bator Hotel, hvis aktiekurs steg fra 100 tugriks til 250 tugriks (16 til 40 kroner) i løbet af de fem kvarter, børsen havde åbent på premiere-dagen. Fremover vil den have åben fire timer hver tirsdag, men børsens formand Zolzhargao forventes inden juni at nå op

på en femdages-uge.

Mongoliet ligger fuldstændigt omgivet af Kina og Rusland og blev i 70 år regeret fra Sovjetunionen. Kommunismens fald i Øst-europa inspirerede demonstranter i 1989 og 1990, og siden fulgte frie valg og beslutningen om at privatisere økonomien.

I første omgang er værdibeviser for 10.000 tugriks (1600 kroner) fordelt til landets befolkning på 2,1 millioner. Værdibeviserne kan bruges til at købe aktier i 340 store og mellemstore statsfirmaer, eller til helt at købe 3000 mindre statsforetagender.

Handelen på børsens åbningsdag var mindre end forventet, og det gav børsmæglerne en dårlig pressedækning skylden for. Senere på året vil også udlændinge få mulighed for at købe aktier på børsen i Ulan Bator.

6. januar 1992 • POLITIKEN • 1. sektion 7

Positiv udvikling belønnes

Mongoliet får u-landsbistand

Af Niels Stensgaard

Danmark præmierer nu officielt den demokratiske og markedsøkonomiske udvikling i Mongoliet. Med en bevilling på 12 mill. kr. er den fjernøstlige stat for første gang kommet ind under den danske bistandspolitiske paraply.

Udenrigsministeriet regner med i 1992-93 at yde op til 70 mill. kr. i overgangsbistand til Mongoliet. Med de 12 mill. kr. tages hul på indsatsen. Beløbet bruges til indkøb af danske varer til sundheds- og uddannelsessektorerne som en form for importstøtte til det ny demokrati, der økonomisk er trængt op mod muren. Ud-

over betalingsbalancestøtte vil den danske hjælp koncentrere sig om sektorstudier, planlægning og bidrag til demokratiseringsprocessen.

Siden valget i sommeren har den demokratiske regering gennemført et politisk som økonomisk radikalt brud med det fundament, som fra 1920ernes begyndelse har bestemt retningen i Mongoliet. Demokrati og markedsøkonomi er sat øverst på dagsordenen. Men frigørelsen fra den tidligere sovjetiske interessesfære gør ondt. Økonomisk beskrives situationen som katastrofal, og udviklingen forværres yderligere af, at bistanden fra den forhenværende kommunistiske blok tørrer ud.

På linie med Mongoliet planlægger Danmark at yde overgangsbistand til en række andre U-lande, som på det seneste har været gennem markante omvæltninger. Fredsaftalen i Angola ventes i de kommende fire

år at udløse dansk genopbygningshjælp i størrelsesordenen 200 mill. kr. Efter apartheid-styrets ophør vil Sydafrika komme på listen, som også de næste år fortsat vil omfatte Namibia. Cambodja kan regne med at blive inddraget, når de interne forhold gør det muligt at gå i gang med den planlagte internationale genopbygningsindsats. Og om få måneder er udenrigsministeriet klar med en vurdering af mulighederne for et kommende dansk engagement i Etiopien, hvor overgangsbistanden kan tænkes at føre til et egentligt bistandssamarbejde.

BEFOLKNINGEN I MONGOLIET

Befolkningen i Mongoliet voksede med 2.5% fra 1990 til 1991, og er pr 1. januar 1992 oppe på en størrelse af 2.156.300 personer. 70.600 børn blev født i 1991.

Nyt Mongoli

ULAN BATOR (RB-Reuter) - I Mongoliet blev 70 års kommunisme afskaffet formelt mandag og demokrati og markedsøkonomi knæsat som principperne for en ny mongolsk stat. Forfatningen, der træder i kraft den 12. februar, omdanner Mongoliet til en demokratisk, parlamentarisk stat med et uafhængigt retssystem, og tros- og ytringsfrihed garanteres sammen med andre basale menneskerettigheder. Alle henvisninger i forfatningen til den kommunistiske stat, socialisme, den marxistisk-leninistiske ideologi og centralplanlægning er raderet bort. Den tidligere Mongolske Folkerepublik, der som en kæmpemæssig sandwich geografisk ligger klemmt inde mellem Rusland og Kina, hedder fremover Den Mongolske Stat, og den kommunistiske stjerne fra nationalflaget er fjernet.

NABOFORENINGER

Redaktionen vil gerne give medlemmerne af Dansk Mongolsk Selskab oplysninger om naboforeninger. Her bringes adressen på Dansk Selskab for Tibetansk Kultur, "Store Søhøj", Hørsholm Kongevej 40, 2970 Hørsholm. Telf. 42 86 57 15, kontortid onsdag kl: 18-19.

Dansk Selskab for Tibetansk Kultur er en upolitisk forening. Den har til formål at udbrede kendskab til den tibetanske kultur gennem forskellige arrangementer af kulturel og humanitær art. Selskabs formand er Tarab Tulku, og det udgiver medlemsbladet "Tibetaneren". "Tibet-Hjælp" er en underafdeling af Dansk Selskab for Tibetansk Kultur. Tibet-Hjælp arrangerer sponsorordninger for tibetanske flygtninge og hjælpeprojekter.

Hvis der blandt læserne er medlemmer, som kender til tilsvarende naboforeninger, bringer redaktionen gerne oplysninger derom, hvis oplysningerne tilsendes redaktionen.

GENSYN MED MODERLANDET*

Et rejseindtryk fra Mongoliet

For nylig havde jeg en telefonisk samtale med nogle venner fra Mongoliet. Men det mærkeligste var, at vi kunne se hinanden, mens vi talte. Jeg kunne se omgivelserne i flotte klare farver. Mine venners børn sang for os den nyeste sang, som skulle være en meget populær sang i øjeblikket. I baggrunden foran en snehvid ger sad en gammel mongol iklædt hvid dell. Himlen var dyblå, og jeg kunne nærmest mærke den rene luft trænge igennem. Det var i hvert fald flotte billeder. Men jeg fandt hurtigt ud af, at det var en drøm. Da jeg vågnede, var alting som før. Den imponerende højteknologiske kommunikation var kun ønsketænkning.

I virkelighedens verden ser tingene anderledes ud end i en drømmeverden. De telefoniske og postforbindelse svigter, især udlandet og Mongoliet imellem, og man skal være forsynet med gode nerver og tålmodighed for at klare kommunikationsvanskelighederne. Man må prøve om og om igen, og som regel lykkes det til sidst, og man har betalt dyre telefonregninger og skrevet breve med næsten samme indhold. Bare det var det eneste problem! Problemer i forbindelse med post og telefonkommunikation er i sidste ende ikke så betydningsfulde i forhold til de øvrige problemer. Befolkningen lider under i en overgangstid med svigtende fødevarer- og energiforsyning, fortsat stigende priser og manglende betalingsmidler. En forbedret kommunikation med omverden er selvfølgelig en vej ud af nogle af disse problemer, især når landet er geografisk og økonomisk isoleret fra resten af verdenen.

Jeg har var heldig at få en mulighed for at gense mit land og opleve udviklingen på nærmere hold med Rolf Gilberg. Oplevelserne var voldsomme takket være den enorme gæstfrihed og hjælpsomhed, man møder som udefra kommende i Mongoliet. Man bliver ført rundt, passet og plejet som om, man var et lille magtesløs individ. Man er magtesløs som udlænding i Mongoliet! Især hvis man er helt alene, og vanskelighederne kan blive endnu større, hvis man ikke kender kulturen, det sociale liv og det politiske og administrative apparat, som til tider kan virke bureaukratisk og uigennemskuelig.

Som udlandsboende mongol kunne jeg mærke den omstilling, der er i gang i Mongoliet endnu stærkere og omstillingens positive ånd gør opholdet behagelige og lettere for de få, der som jeg lever i det kapitalistiske

*: Moderland er en direkte oversættelse fra mongolsk.

udland. Tidligere tiders mistænksomhed følte at være helt slettet fra mongolernes ansigter. Den store optimisme og forventningerne til det nye system, som jeg mødte for blot 2 år tilbage, var noget neddæmpet på grund af den økonomiske nedtur, som den enkelte borger oplever i dagligdagens kamp om overlevelse og tilpasning.

De svage sociale grupper som pensionister, studenter, ufaglærte og små børn synes at lide hård under de økonomiske vanskeligheder, som forværrer levevilkårene fra dag til dag. Priserne er skyhøje i forhold til tidligere og i forhold til lønningerne, som godt nok er blevet fordoblet sidste år. Men varepriserne er samtidigt steget 4-12 gange eller mere i løbet af det sidste 1-1,5 år! Statens kunstigt regulerede priser til de fleste varer er helt forsvundet. Nogle varer af kulturel værdi som for eksempel bøger, plader med mere, kan stadig anskaffes til rimeligt billige priser, selvom de er også steget. Men det ville næppe vare længe, før også disse varer bliver dyrere. Man skal betale den pris, det koster at producere varen.

Det er fri-markedspriser, man overalt kan observere i Ulaanbaatars butikker. Der er stadig mange statsligt ejede butikker, som også selv fastsætter deres priser. Det er efterhånden helt almindeligt, at halvdelen af de statsejede butiklokaler bliver benyttet af private. De sælger som en blandet landhandel alt lige fra cigaretter, bolsjer, øl, vodka til skotøj og møbler, som ejerne har anskaffet sig i udlandet. Man kan også sælge ting til butikkerne ved at man indgår en handel med butikken om prisen, og butikken kan så sælge videre med en fortjeneste. Priserne er ikke kontrollerede, hvilket betyder, at der fastsættes så høje priser, at en almindelig borgers arbejdsløn ikke slår til. Men varerne bliver solgt uanset hvad. Den gennemsnitlige månedsløn ligger på omkring 1.000 tugrik, og et par pæne sko kan koste op til 2.000 tugrik.

Der er en slags naturaløkonomi, der dominerer markedet. Direkte eller indirekte bytter man ting med hinanden.

Der går et rygte om, at boligerne skal overdrages til private, og det er til stor frygt for lejerne. Huslejen og el- og varmeudgifterne er forvejen relativt dyre.

En af de større regeringsaviser har illustreret leveomkostningerne for en familie, bestående af 4 medlemmer med højere uddannelse. Efter familiens udgifter til husleje, el- og varme, børnehaven og mad, og uden at have besøgt teater, biograf og købt tøj, manglede den 30 tugrik om måneden. Avisens spørgsmål var så, hvordan klarer de familier sig, som tjener endnu mindre og har flere børn.

Mange snakker om privat foretagsomhed og initiativ, men på grund af manglende opsparing, manglende kend-

skab til elementære markedsøkonomiske begreber og erfaringer samt på grund af den almindelige usikkerhed omkring transport, el- og energiforsyning, bliver initiativet og foretagsomheden ofte begrænset til en lille butik eller lignende. På trods af vanskelighederne etableres der flere og flere private virksomheder, butikker, restaurationer, som ejes af håndfuld veluddannede modige unge mennesker. Der kommer alligevel mange spændende ideer og initiativer frem, så man kan blive helt forbavset over, at det sker i et land, hvis befolkning intet kendte til markedsøkonomi. I løbet af så kort tid blev der privatiseret 490 foretagender samt en række større industrivirksomheder, der fremstiller porcelæn/keramik samt lædervarer. Der er yderligere privatiseringer på vej, men problemerne opstår i forbindelse med finansiering og lån.

Alene i Ulaanbaatar er der etableret omkring 100 privatejede butikker og hoteller samt udmærkede spisesteder, som byder på en kinesisk inspireret mongolsk mad.

Tidligere statsstyrede kulturinstitutioner er også under privatisering. Cirkusartister, dansere, sangere med mere danner deres egne privatejet små teatre og cirkus. Der laves direkte aftaler med udenlandske impresarioer og sponsorer. Fortjenesten går nu i artisternes lommer imodsætningen til tidligere, hvor staten fik 80%-90%, og det beskedne rest tildeltes artisten. Der er dog stadig statsligt ejede teatre. Disse har eftersigende gennemgået større ændringer på det indholdsmæssige og på det økonomiske område.

Som led i privatiseringen flygter mange veluddannede unge fra de statslige administrative myndigheder, som allerede nu ikke kan konkurrere med de godt kørende private virksomheder, der kan tilbyde spændende opgaver samt bedre advancement. Konsekvensen heraf er en faldende kontinuitet og arbejds effektivitet i administrationen generelt.

Der er mange forsøg i gang for at løse Mongoliets mangeårige økonomiske og politiske isolation fra omverden. Man møder oftere og oftere udenlandske økonomer, børsfolk, jurister, sprogfolk med mere, der underviser mongolerne i markedsøkonomiske teorier og grundprincipper samt i sprog. Mange fagfolk fra de private og offentlige institutioner og arbejdspladser sendes til Japan, USA, England m.m. til faglige efteruddannelseskurser. Børn og unge hungre efter at lære engelsk på dag- og aftenskoler.

Mongoliet har endelig fået mulighed for adgang til havet via den kinesiske havn Tianjin. Det vil fremover kunne løse nogle af de forsyningsproblemer fremover.

I lyset af de nye tider, hvor Mongoliet samtidigt kæmper for økonomisk overlevelse, er der begyndt at dukke forskellige former for åndelige kræfter og vejle-

dere frem, der kan trøste og berolige det sociale klima, som er hærgnet af forvirring og skuffelse, som er en uundgåelig konsekvens af et systemskifte. Lige pludselig voksede antallet af folk med synske evner eller folk, der kan helbrede folk mod dit og dat. Disse er også blevet tiltrukket af privatiseringstanken og mod en god betaling kan de behandle folk mod alverdens sygdomme.

Mange udenlandske missionærer har også mærket luftforandringen. Ofte har disse missionærer en meget international sammensætning, således at befolkningen kan stifte bekendtskab med folk, som de aldrig har mødt før. Der foregår forskellige religiøse ceremonier, som lokker hovedsageligt børn i skolealderen. Det kan også ske, at børnene bliver lokket til religiøse tanker under dække af undervisning i engelsk.

Den buddhistiske religion har endelig fået fred og ro, og mange unge mennesker studerer flittigt den buddhistiske lære.

Alting virker i øjeblikket helt uigennemskueligt og uforudseligt. Det kan vel ikke være anderledes i et land, der skiftede feudalismen ud med socialismen for 70 år siden, og nu er i fuld gang med at skifte socialismen ud med et demokrati, der er fri for de mange -ISMER.

Bulgan Njama

Nationalhelten Sukhe Baatar til hest.

FJERDE DANSKE CENTRALASIATISKE EKSPEDITION TIL MONGOLIET

DELTAGER: Museumsinspektør Rolf Gilberg med tolken Bulgan Njama. Rejsen blev foretaget 7. - 25. oktober 1991 med støtte til rejseudgifter fra Carlsbergfonden og Nationalmuseet, samt midler fra museet til indkøb.

MANDAG, 7. OKTOBER 1991:

15:50 ankomst i Ulaanbaatar. Blev hentet i lufthavnen af Mongolsk Dansk Selskabs formand og sekretær samt repræsentant fra "Fred og Venskab". Indlogeret på privathotel betalt af Mongolsk Dansk Selskab og "Fred og Venskab".

TIRSDAG, 8. OKTOBER 1991: Ulaanbaatar

10:00 møde med viceminister Bavuugin Bayarsaikhan, Landbrugsministeriet, hvor Bulgan tolkede. Han fortalte: Dyrehold er det vigtigste erhverv, tilpasset klima og natur med 26 millioner dyr, hvoraf 92% er oprindelig mongolske dyr. Disse dyr kan de godt klare selv med deres egne erfaringer. 8% importerede med henblik på forøget uld-, mælk- og kødproduktion. Idag producerer 20.000 køer mælk med 1500 liter mælk pr ko om året. Man er interesseret i samarbejde med Danmark inden for mælkeproduktionen både med henblik på teknologi og markedsføring. I Mongoliet påpegede man problemer med manglende vand, nedslidte græsgange, og ønskede gode råd til, hvordan man kan bevare sine græsningsressurser. Tidligere havde man få store virksomheder i Ulaanbaatar. Det gav et negativt resultat, og disse kunne fastsætte priser, som de ville. Man har nu indset, at der er stort behov for at skabe mange små virksomheder på forskellige niveauer.

12:00 Møde med formanden Ch. Ganbold (Federation of Mongolian Peace and Friendship Organisations) og E. Uneborgul, sidstnævnte er ansvarlig for blandt andet de nordiske lande. Samtalen foregik på engelsk. "Fred og Venskab" er paraply for 26 foreninger. Tidligere fokuserede man især på venskab med Sovjet, men det er kølnet lidt. Nu ønsker man også kontakter med andre fra hele verden. Man må tilpasse sig til den nye tid. Bevillingerne fra staten er blevet skåret kraftigt ned. Man vil gerne samarbejde med et lille folk som danskerne, som måske vil være mere åbne. Viden og information er meget vigtigt for dagens Mongoli. "Fred og Venskab" ønskede blandt andet samarbejde om turisme. De vil stå som værter for små grupper på måske 10 per-

soner. De ser turisme som en vej til at skaffe sig selv penge, da staten har lukket for støtte.

15:00 Møde med Mongolsk Dansk Selskabs bestyrelse. Det foregik i en ger, som var opstillet inde i et stort rum i "Fred og Venskab"-bygningen. Det var et meget hyggeligt sted at holde møde. Der var stillet sodavand frem. Mongolsk Dansk Selskab har en bestyrelse på 5 medlemmer. Formanden Purevdorj Nemekh og sekretær Tungalag Njama indledte. Batulung er kasserer. Batjargal er fotograf. Chimba var fraværende.

Mongolsk Dansk Selskab er grundlagt i december 1990. Selskabet har 90 medlemmer, blandt andet nogle støttefirmaer. Selskabets formål er at formidle gensidig viden mellem vore 2 lande, samt at etablere kontakter til danske folk og firmaer, som er interesseret i Mongoliet, eller mongoler, som ønsker kontakter i Danmark. Man ønsker at skabe kontakter, efter behov, på alle niveauer. Konkrete planer var: (1) vise udsendelse om Danmark i mongolsk TV. (2) Skrive artikler om Danmark i lokale mongolske blade og aviser. (3) Modtage turister fra Danmark. Formand Purevdorj talte varmt for samarbejde af økonomisk karakter, om at indføre dansk know-how og viden i Mongoliet og om kontakter til private virksomheder landene imellem. RG påpegede Dansk Mongolsk Selskabs formål ikke indbefatter forretningsmæssig aktivitet, men gerne udveksling af viden. Der blev også talt om på længere sigt at lave en udstilling om Danmark i Mongoliet.

Desuden deltog 3 menige medlemmer, som var repræsentanter for ledelsen af en fabrik, der bearbejder knogler. Direktøren Ochirlantuu Tsendiin (Association of Production and Service Cooperations Head of "Shagai" Cooperation) talte om samarbejdsmuligheder. Man ønskede at få besøg ved et personale møde på fabrikken, og at komme i kontakt med en tilsvarende fabrik i Danmark for at kunne udveksle ideer. Knoglefabrikken skal udvinde gelé af knoglerne. Fabrikken har købt dansk maskineri, fordi dansk teknologi inden for området er verdenskendt.

ONSDAG, 9. OKTOBER 1991: Ulaanbaatar

10:00 Møde med professor Shacdaryn Bira (Secretary general of International Association for Mongol Studies). Samtale på engelsk.

11:00 Møde med mønsterforsker L. Batchulun, som netop har færdiggjort en afhandling (3 cm tyk) om mongolske mønstre og deres forskellige strukturer og motiver. Et imponerende værk - på mongolsk.

13:00 Vi (Purevdorj, Tungalag, Bulgan og Rolf) tog til monumentet for faldne russiske soldater, hvorfra der er en god udsigt over Ulaanbaatar. Ved et besøg i 1980, var der en hel ger-bydel neden for skråningerne. Nu var

En moderne bydel i Ulaanbaatar.

der kun sporene tilbage efter gaderne. Alt var væk. Så kørte den sorte bil os til Torvet, den centrale plads i Ulaanbaatar, hvor der står en statue af nationens helt, Sukhe Bator, til hest. Både han og hesten ser mod parlamentsbygningen, hvor over det mongolske flag blafrer i vinden.

Man afskaffede jo kommunismen i 1990 i Mongoliet, og forholdet til Sovjet bliver dæmpet mest muligt. Mange mongoler følte sig udnyttet af Sovjet, andre indrømmer dog, at Sovjet har hjulpet mongolerne meget. Men nu er der en voksende nationalfølelse. Det giver sig udslag i forskellige tanker. Der er tale om at give Ulaanbaatar (som betyder: Rød Helt) et af byens tidligere navne: Urghe (Urga) eller Ikh Khuree.

Man taler også om, at udskifte statuen af nationalhelten Sukhe Bator med en statue af Chinggis Khan. Der tales også om det mongolske flag. Det består af et blå areal med et tilsvarende rødt areal på hver side. Nogle mongoler ser nu det blå område som symbolet på Mongoliet, der ligger indeklemmt mellem Sovjet og Kina. Det er da naturligt for dem at foreslå, at det mongolske frihedssymbol, soyombo, flyttes fra det røde område nærmest flagstangen ud på det blå område i midten. Nogle mente, at man skulle ændre flaget helt. Der tales også om, at ændre den mongolske folkerepubliks rigsvåben, eller i det mindste at ændre dets symbolske indhold. Mange ønsker, at landet i fremtiden blot skal hedde Mongoliet.

Red: The Mongol Messenger har en artikel (21. jan. 1992) om, at flere kunstner har tegnet udkast til et nyt udseende af landets rigsvåben i anledning af, at Mongoliet har fået ny grundlov (vedtaget 15. jan. 1992). Samme dag nedlagde man grundstenen til en Chinggis Khan statue i Ulaanbaatars centrum. Det valgte rigsvåben bliver Mongoliets 3. siden 1924, hvor det første blev taget i brug. Det blev erstattet af det nuværende i 1961, da man vedtog landets 3. grundlov. Det nye rigsvåben er rundt stående på en hvid lotus blomst og omkranset af langtliv symboler med blev baggrund symbol på evigheden. Midt i våbnet er det gyldne soyombo og en galloperende hest, begge symbol på Mongoliets selvstændighed. Foroven ses mangefarvede juveler som symbol på Mongoliets fortid, nutid og fremtid. I forgrunden nederst symbolisere det grønne mønster Moderjord. En blå hadak (symbol på respekt) slynger sig omkring kransen. Mongoliets flag ændret sig kun lidt. Stjernen med de 5 spidser (symbol på kommunismen) oven over soyombo er forsvundet.

15:00 Møde med folk på Nationalmuseet. Samtalen foregik på mongolsk. Ichinkhorloogiin Lkhagvasuren (Director National Museum of the Mongolian History) ønskede samarbejde med det danske Nationalmuseum.

16:30 Personalemøde på knoglefabrikken, som lå i den vestlige bydel. Ca 30 medarbejdere stirrede spændt på os (de 2 formænd, de 2 sekretærer, og folk fra fabrikkens ledelse), da vi kom ind i et meget varmt undervisningslokale. Vi skiftedes til at fortælle om hvert sit selskab, og det arbejde, der blev gjort. Desuden blev der fortalt om Danmark. Til sidst blev der besvaret spørgsmål fra salen.

TORSDAG, 10. OKTOBER 1991: Ulaanbaatar

11:00 Bulgan og RG (klædt i dell) mødte formanden Purevdorj Nemekh på Torvet. Han havde arrangeret et møde i parlamentet. Vagten granskede Purevdorj's identitetskort, inden vi fik lov at komme ind. Regeringsminister Dorligjav viste sig at være en venlig ung mand ulasteligt klædt i europæisk mørkt jakkesæt med slips. Han sad midt ved den ene side af et kæmpestort bord sammen med sin sekretær. Vi 3 andre sad ligeledes ved bordmidten på den modsatte side. RG fortalte om Dansk Mongolsk Selskab og Danmark. På et tidspunkt antydede vicepræsidenten, at han var orienteret om Danmark. Han, som i øvrigt havde en veludviklet humoristisk sans, formåede at holde møde med os i 45 minutter, uden at nogen tabte ansigt. Han sluttede pænt af med at udtale sin tilfredshed med de 2 selskabers tilblivelse og deres muligheder for gennem samarbejde at kunne hjælpe Mongoliet.

12:00 Interview hos journalist Batbajar for Unen, Det Mongolske Revolutionær Partis avis. Journalisten spurgte først om de 2 selskaber, og ville så vide hemmeligheden bag, at et lille land som Danmark med landbrug og kvægavl havde så stor fremgang, når Mongoliet ikke havde det. RG talte om viden, teknologi og arbejdsomhed.

14:00 Purevdorj henter RG ved hotellet i bil. Purevdorj taler ikke engelsk. RG taler ikke mongolsk. Så det var en lidt vanskelig tur, men ikke uinteressant. Den sorte bil kørte os til Ganden klosteret, hvor RG fotograferede. Lige ved siden af ligger en munkeskole. Purevdorj talte med dem, og vi fik lov at kikke indenfor. På vej tilbage gjorde vi holdt ved endnu en klosteskole. Også her fik Purevdorj ordnet adgang. Vi havnede i en klasse med 14 unge drenge klædt i novise munkedragter. De sad med deres munkelærer og læste sutraer. Den dygtigste blev hentet op til kateteret, så han kunne vise sine kundskaber i udenadslære. Skolens 24-årige engelsklærerinde blev tilkaldt. Hun forstod nu ikke meget af det engelsk med jysk accent, som RG kunne. Man fandt dog ud af, at skolen har 160 elever.

15:00 Purevdorj, Bulgan og RG mødte op på Mongoliets TV station. Efter at have ventet en times tid blev optaget et TV interview (1 minut og 46 sekunder) med RG. Der aftaltes 2 spørgsmål, som en speaker stillede på mongolsk til RG, som svarede på dansk. Bagefter satte man sig så hen og lavede en oversættelse på mongolsk ud fra, hvad man mente, svaret skulle have været.

16:00 Møde med Baasanjav Nymagiin (Mongolian National Cinema and Video Co ltd). Han laver dokumentarfilm og fortalte om sit arbejde.

FREDAG, 11. OKTOBER 1991:

10:00 RG blev hentet i solidt påklædt tilstand. Forsinket nåede vi til lufthavnen, hvor vi skulle have mødt kl 11:00. Det viste sig at være unødigt bekymring, for indenrigsflyet til Karakorum blev forsinket i 5 timer. 11:50 var planmæssig flyafgang. Men klokken blev 16:50, før vi kom af sted. Vi sad i det meste af ventetiden i en ventesal og så mange mongoler passere forbi. De skulle med andre fly til andre steder i Mongoliet. Mange var klædt i dell. Nu og da var der også munke, som var blandt de rejsende. Udenfor gav det sig til at sne. Dog holdt det op igen, og jorden tøede sneen bort.

Indenrigsflyet var russisk bygget og havde 2 rækker sæder i hver side med plads til 48 passagerer. Halvdelen af turen dækkede skyer for udsigten på den timelange flyrejse. Når man kunne se noget, viste der sig spændende landskaber. Blandt andet noget som RG antog for marker, bestående af lange pløjede striber mellem upløjede striber, som havde et forvirrende mønster af stier i zigzag.

Efter 45 minutter i luften landede flyet først på græsset ved Hujirt, hvor nogle mongoler stod af og andre kom ind og tog deres pladser. Så fløj vi 10 minutter mere og landede på græsset ved Karakorum. Statsfarmens jeep hentede os. Vi blev anbragt i en 5-vægsger af den type, som man mente, museet ville købe. Det viste sig, at være en rigtig antagelse.

LØRDAG, 12. OKTOBER 1991: Karakorum

10:00 Møde med Karakorum statsfarmes ledelse om samarbejds muligheder. Derefter gik vi til et teater, hvor omkring 50 af staben var forsamlet. RG fortalte - oversat til mongolsk - om Danmark, og der blev vist den medbragte 30 minutter video (Approaching Denmark) om Danmark. Denne video var en gave til Mongolsk Dansk Selskab fra det danske udenrigsministerium. Dette møde varede 2 timer. Der var en del spørgsmål.

Njemdava havde travlt om eftermiddagen, så jeepen kørte os (Tungalag, Bulgan og RG) til det gamle kloster Erdenezu. Det blev grundlagt i 1585 af Avtaisaan Khan, som døde i 1587 og ligger begravet der i en stupagrav ved siden af sin søn, Tushect Khan (Gombodorji) (død ca. 1640). Erdenezu havde i sin storhedstid 1.000 lamamunke og 100 templer. Nu er der kun få tilbage af begge dele. Det blev indrettet til museum i 1965. Men i det sidste årstid er man igen begyndt at afholde ceremonier i den bygning, som er nyrestaureret i tibetansk stil. De øvrige bygninger bruges til udstilling af religiøse genstande, især mange thangkaer, hvoraf en del så meget gamle ud, mens andre syntes helt nye.

Bagefter bragte statsfarmens jeep os en hel del kilometer ud på græssteppen, hvor vi skulle besøge en

ger-familie. Teltfruen var i gang med at destillere vodka af gæret hoppemælk. Mælkemassen blev opvarmet over ilden i et stort fad, hvor over der var en trætønde uden låg eller bund. Den stod i fadet og blev lukket foroven af et andet fad, hvori hun uafsladeligt hældte koldt vand. Under det fortættedes spritdampene og den klare vodka kom flydende ned ad en lille kanal ned i en beholder. Vi drak både arik (kumys) og vodka. Arik'ken var lidt sødlig og smagte godt med sine 2% alkohol. Vodkaen holdt sine 30%. Under indtagelsen af disse herlige safter, blev der mulighed for at stille spørgsmål og se på ger konstruktionen og indretningen af teltet. Da samtalen om ger'en gik i stå, blev vi inviteret til at se på malkning af hestene. Udenfor på steppen vrimlede det med heste, nok et par hundrede, som stille og roligt græssede ganske uanfægtet af besøget. Da vi ankom, måtte jeepen nærmest snige sig hen til ger'en for ikke at få for mange hestekræfter i motoren.

Teltfruen gav sig til at malke. Man fandt den mest godmodige hest frem, og inviterede på ridetur. RG udviste tydelig mangel på omgang med heste. Gik forkert omkring, forsøgte at stå op fra den forkerte side, og så videre. Siddende i sadlen fik RG stukket 2 læderremme i hånden. Den ene viste sig at kunne styre hesten til venstre eller højre side. Den anden var længere. Med den skulle man baske på hestens bagdel. Det måtte man så prøve. Straks efter forsvandt den lille fikse mongolhest ud over steppen mod horisonten til værternes store bekymring. Mon man så den ærede gæst igen, og i så fald i hvilken tilstand. Jeepchaufføren fandt sig en anden hest og piskede efter. Snart var vi på højde og fulgtes sammen, indtil en stor flok får spærrede vejen. Så vendte vi hestene og galoperede tilbage. Ved parkeringssnoeren lidt fra ger'en stod en lille 5-årig fyr og så utilfreds ud. Det viste sig, at det var hans hest, gæsten havde beslaglagt. Så da den blev tom, blev han løftet op i sadlen og med et fnys red han ud over steppen.

SØNDAG, 13. OKTOBER 1991: Karakorum

Det blev en stille og rolig dag. Der var forventninger om, at den lange jeeprejse på 350 km tilbage til Ulaanbaatar skulle starte midt på dagen, så man kunne nyde den smukke natur undervejs. Men Njemdava havde travlt med forretninger og andre gæster, så vi så ham først om aftenen. Efter aftensmaden (kl 19-20) læssede vi bagagen i jeepen. Da var det allerede mørkt. Først skulle vi køre ud over steppen, forklarede Njemdava, og snart derefter ville vi komme til asfalteret vej, og så ville det gå hurtigt. Så rolig i sjælen satte man sig ind på bagsædet, hvor gæsterne holdt til. Chaufføren og Njemdava sad foran. RG huskede steppen som en jævn flad pandekage. Men den skifter tilsyneladende form om

natten, når man kun kan se, hvad billygterne viser. Der var i det mindste ganske god søgang. Det var virkelig rart, at jeepen havde stoftag, ellers ville ens hoved have runget gevaldigt. De første par timer drønedes vi ud over steppen. Mest var vi helt alene. Men nu og da dukkede dyr op. Kun een gang ramte kofangeren en kalv. Det var en dygtig chauffør, som virtuost håndterede køretøjet. Han var hurtig med bremses og gear. Det var ganske svært at holde sig fast i sædet. Det blev i øvrigt en kold tur, fordi det foruden at være næsten nede ved nulpunktet, også blæste pænt udenfor. 350 km er langt.

MANDAG, 14. OKTOBER 1991: Ulaanbaatar

Dagen blev brugt på en fotofodtur i Ulaanbaatar. Besøgte blandt andet et ger-tempel med messende munke. Der er ganske få hvide mennesker i bybilledet. RG blev nu og da tiltalt vedrørende veksling af penge. Den officielle kurs er 40 tugrik for en dollar. På gaden kan man få 100 for en dollar.

ONSDAG, 16. OKTOBER 1991: Ulaanbaatar

11:00 Møde med arkitekt Gochooogin Bold (Chief of the Townplanning Department). Han fortalte om Ulaanbaatars historie og udvikling samt planer for fremtiden.

TORSDAG, 17. OKTOBER 1991: Ulaanbaatar

Man vågnede til et hviddækket landskab, da det havde sneet i nattens løb. Det blev en kold blæsende dag. I netop denne tid er træerne gule, men snart vil bladene forsvinde, og før vi rejste stod alle træerne mørke og nøgne for at varsle vinterens ankomst.

11:00 Kulturkomite for at få tilladelse til udførelse af Ger. Vi (Bulgan, Tungalag, Njemdava, RG) talte med Dorjiin Enkhtegs (Committee for Development of Culture and Art, Government of the MPR), som var museum specialist. Han lyttede pænt til vore talematerier. Vi skiftedes til at forklare forskellige aspekter af sagen, og understregede især det kulturelle indhold, og at det jo kun kunne være i Mongoliets interesse med omtale i Europa, og ikke mindst Danmark, som netop var blevet et donorland.

15:00 Besøg på Mongoliets Nationalmuseum, hvis direktør Ichinkhorloogiin Lkhagvasuren havde samlet noget af personalet, en 10-15 personer, på sit kontor, for at de kunne høre RG fortælle om sit museum. Denne gang var det Bulgans bror, som tolkede.

LØRDAG, 19. OKTOBER 1991: Ulaanbaatar

18:30 Uformel middag hos forhenværende ambassadør Ochirbal i dennes hjem. Der blev talt om det nye Mongoliet og dets situation. Mongoliet befinder sig i en ond cirkel. Kraftværket kan ikke levere strøm

nok til de fabrikker, som skal lave eksport, som skal skaffe fremmedvaluta, som skal være grundlaget for anskaffelse af ny teknologi og udvikling. Kraftværket er russisk bygget. Man kan ikke få reservedele, så værket kan ikke fungere godt nok. Der er i øvrigt planlagt et mere. Men det er ikke bygget, så nu har Japan og USA overtaget projektet. Men der vil gå flere år, før det kan fungere. Mongoliet har selv kul, men mangler teknologien til at få fat i dem. Og så videre. Mongoliet har brug for teknologi og viden for at kunne arbejde sig selv op.

Mongolerne må også lære, at de selv skal gøre en større indsats. Mongolerne forsøger at lægge afstand til russerne, uden at tilnærme sig kineserne, men forsøger at få en meget større vifte af samarbejdspartnere, gerne fra Europa. Man er opmærksom på, at kineserne ikke vil komme med hæren igen for at besætte Mongoliet, som det var tilfældet mellem 1911 og 1921. Nu kommer de ind og køber butikker, ofte med stråmænd, og passer man ikke på, vil de få meget stor indflydelse på det økonomiske liv i Mongoliet. Det giver ikke mongolerne den frihed, de ønsker.

SØNDAG, 20. OKTOBER 1991: Ulaanbaatar

Heldagstur 70 km øst for Ulaanbaatar til udflugtsstedet Terelga, som har en spændende og smuk natur. Arrangører var "Fred og Venskab" i samarbejde med Mongolsk Dansk Selskab.

TIRSDAG, 22. OKTOBER 1991: Ulaanbaatar

18:00 Dansk aften i Mongolsk Dansk Selskab, hvor de 2 søsterselskaber begge var værter. Der blev igen fortalt om Danmark. Ud af de 90 medlemmer var der kun mødt 20-25 op. Medlemmer stillede spørgsmål. Et medlem ville samarbejde om en ger-butik i København, hvorfra der kunne sælges mongolske specialiteter. RG påpegede at Dansk Mongolsk Selskab ikke ønskede rent fysisk at deltage i økonomiske projekter, blandt andet fordi den nuværende formand ikke har forstand på penge og økonomi. Mødet sluttede af med fællesdans til stor morskab for alle.

ONSDAG, 23. OKTOBER 1991: Ulaanbaatar

15:00 Møde med mongolsk forfatterforening. Formand Bavuugiin Lkhagvasuren (poet og forfatter), som er meget respekteret og velanset blandt mongolerne. Han var meget venlig og tiltalende, men stærkt påvirket af, at en meget kendt mongolsk forfatterinde, Udval, netop den morgen var død. Det lagde en dæmper på hele mødet. Lkhagvasuren støttede Mongolsk Dansk Selskab og talte varmt om samarbejde. Han ville gerne skabe kontakt til Dansk Forfatterforening om dels at

udgive danske forfattere på mongolsk og mongolske på dansk. Den mongolske forfatterforening har sit eget forlag.

Udval døde 71 år gammel. Hun begyndte sit forfatterskab som 12-årig. Hun er den første som begyndte så tidligt. Hun var forældreløs. Hun vandt guldmedalje fra Verdens Fred, og Madame Curries guldmedalje. Hun fik også anerkendelse fra Asien og Afrika. Hun var statsanerkendt mæcen, og fik den øverste statsorden. Hun var samfundet en stor kæmpende ånd. Hun var en unik kvinde. Hun arbejdede 59 år for staten og har skrevet mange skuespil og bøger. Hun har afsluttet 3 universitets grader. Hun var en af de første intellektuelle i det nye Mongoli. Hun ledede i 20 år Mongolsk Forfatterforening. Hun har været medlem af folkets store Khural, hvortil hun blev valgt mange gange samt mangeårig formand for den mongolske kvindeorganisation.

TORSDAG, 24. OKTOBER 1991: Ulaanbaatar

09:30 Togafgang fra Ulaanbaatar mod Beijing. Turen tog 36 timer. RG delte kupé med 3 mongoler, som ikke talte sprog, RG kunne. Fra Beijing fløj RG med SAS til Danmark. Bulgan rejste via Moskva med fly.

RG ønsker at sende en hjertlig tak til Bulgan for at være hans stemme i alle samtaler. Det var et stort og krævende arbejde. Også tak til søsterorganisationen for den store hjælpsomhed. RG var næsten aldrig overladt til sig selv. Man var simpelthen bange for, at RG skulle lave ulykker. Nogen må have sladret om hans evner.

RGilBERG

NYT FRA ANDRE MONGOL SELSKABER

"Association Culturelle Suisse-Mongolie" afholder igen et intensiv kursus for folk, der vil lære mongolsk: Initiation to Mongolian Language and Modern/Ancient Writting. Kurset foregår 17-30 august 1992. Man skal være over 18 år for at kunne deltage. Prisen på \$ 1.200 indbefatter betaling for kost og logi. Pengene skal betales ved ankomsten. Man skal tilmelde sig senest 31. marts 1992 hos Association Culturelle Suisse-Mongolie, CP13, CH-1820 Montreux, Suisse. Tilmeldingen skal indeholde oplysninger om: navn, adresse, telf.nr., alder, modersmål.

MONGOLIET ER FLYTTET TIL PARIS

Endelig har jeg været i min første ger. Den stod i Paris, i forhallen til det etnografiske museum, Musee de l'Homme. Det var en særdeles spartansk udstyret ger. Den indeholdt kun 3 tomme møbler, 2 sovebrikse og 1 kommode. Lidt husgeråd var udstillet i 4 små montere nær ved. Enkelt, men alligevel spektakulær udstilling.

At stå ansigt-til-ansigt med en ger i Paris, en grå januar dag i 1992, var lige så overraskende for mig, som selve det, at jeg overhovedet befandt mig i byernes by. Men det er en helt anden historie.

Denne konfrontation med mongolsk kultur var absolut ikke den eneste, skulle det vise sig. Paris var ligefrem overvældet af den. Der var fotostater fra stepperne hos Hermés, det fornemme, gamle sadelmageri i Rue du Faubourg de St. Honoré. Selv om Hermés i dag stort set har lagt sadelmageriet på hylden og er gået over til at handle med eksklusive modevarer, fornægter kærligheden til den hippologiske kultur sig bestemt ikke. (Red: Hippologisk kultur beskæftiger sig med alt om heste). Interessen var sågar smittet af på en nærliggende herreekviperingshandler, som også havde forsynet sine vinduer med steppens rytterflokk. Ude på min egentlige destination, Euro Pony Club, på Ile St. Germain, mødte

ALLE GODE GANGE 3

Af og til sker der underlige ting! For eksempel var det ganske mærkværdigt, at der inden for nogle få uger dumpede 2 henvendelser om samme sag ind ad min brevkasse. De drejede sig begge om noget så fjernt som Mongoliet. Den første var et brev fra et dansk forlag, som spurgte, om jeg ville skrive en skolebog om Mongoliet. Den anden var en mødeinvitation fra Dansk Mongolsk Selskab.

Det at skrive en undervisningsbog var ikke så fremmed for mig. Det har jeg prøvet før. Asiatiske forhold var mig heller ikke ukendte. Jeg har haft lejlighed til at rejse i forskellige dele af Asien, så en smule fornemmelse for forhold og vilkår i denne store verdensdel havde jeg også.

Men Mongoliet kendte jeg ikke noget særligt til. Nok havde jeg læst nogle af de bøger, der er udkommet på dansk om dette fjerne land. Men ud over det var jeg

jeg lederen af et hestecenter i Marseille, som stolt berettede om forrige sommers rejse i Mongoliet langs randen af Gobi.

Parisernes interesse for mongolsk kultur afspejledes også i bøger og musik. Hos Megastore, en gigantisk CD-forhandler midt på Champs Élysées med CD'ere fra kælder til loft, var leveringsdygtig i mindst 3 forskellige Compact Discs med mongolsk folkemusik, alle optaget omkring 1983: (A) Mongolian Songs (33) KICC 5133. (B) Mongolian Instrumental Music (34) KICC 5134. (C) Mongolian Morin Khuur (35) KICC 5135.

Rusland før 1917 var som emne blandt de aktuelle titler hos boghandlerne. En af de bøger, jeg fik øje på, var: Charles J. Halperin (1985): **Russian and the Golden Horde. The Mongol Impact on Russian History.** (London: I.B.Tauris & Co, Ltd). ISBN: 1-85043-058-6.

Min egen bagage blev fyldt med herligt materiale, som forhåbentlig kommer til at glæde og fornøje små danske ryttere. Alligevel nåede der at blive plads til lidt hippologisk litteratur, nemlig: J. Delcourt (1981): **Les peuples cavaliers.** S.A.Maloine Editeur. Denne bog indeholder blandt andet et afsnit med titlen: "Mongolie les fils de Gengis Khan".

Joh, ingen tvivl om, at Paris stod i den mongolske kulturs tegn i januar måned dette år!

Gudrun Lefmann

stort set blank. Så hvis der skulle skrives en bog, skulle der altså også rejses - og det helst på en sådan måde, at man kom lidt uden for de gennemtravede turistruter.

Og her kom så det tredje brev; denne gang fra et dansk rejsebureau som netop tilrettelagde en sådan tur. Det førte til, at min kone og jeg deltog i den rejse, som Jan Koed tidligere har fortalt om i GER 3:9-11. Og det førte altså også til, at forlaget efter planen kan udsende en bog om Mongoliet til maj. Det er hensigten, at bogen skal ligge klar til åbningen i Pinsen 1992 af Nationalmuseets mongol-udstilling. Den vil forhåbentlig gøre skolerne interesseret i at tage Mongoliet op som emne i skolen.

Bent Gynther

Red: Bent Gynther vil i forbindelse med Dansk Mongolsk Selskabs generalforsamling 4. april 1992 fortælle - ledsaget af lysbilleder fra sin rejse - om tilrettelæggelsen af et skolestof om Mongoliet for danske skolebørn.

Fra venstre ses: Daerdeni, hans kone Qiggaer og deres 2 børn (Fot: Kin Hui)

ET STILLE OG ENKELT LIV I GER

af X. H. Zhang
fra China Daily, 17. sept. 1991

Da manden og kvinden på den sorthvide fjernsynsskærm faldt hinanden om halsen og ... så Daerdeni Barte forlegen bort:

"Jeg er ikke vant til at se sådan noget. Jeg kan ikke lide at se det," forklarede den 38-årige mongolske hyrde, som så fjernsyn med nogen bestyrtelse. Men hans 17-årige datter grinede ad ham, mens hun klistrede fotografier af smukke filmskuespillere på deres gamle transistor radio.

Daerdeni, hans kone og deres 5 børn bor i en mongolsk ger midt i det uendelige græsland ved Xilinhot i det centrale Indre Mongoli. Daerdeni blev født i græslandet og har levet der hele sit liv, bortset fra 3 år, hvor han blev sendt til byen for at gå i skole.

"Vores nærmeste nabo bor et par km herfra," forklarede Daerdeni, *"men nogle af vore slægninge eller forbirejsende stopper ofte op og får sig en kop te hos*

os." Selv har han ikke rejst længere væk end til byen Xilinhot, som ligger omkring 300 km fra hans ger. Han ser ud til at være tilfreds med sit enkle og rolige liv som hyrde.

Hyrdernes liv er ikke længere så omflakkende som folk ellers tror. De fleste bor fast i et område. Nogle har endda et murstenshus i stedet for det traditionelle telt. Daerdenis ger er grå og slidt af vind og vejr uden farvestrålende tæpper indvendig, men kun slidte grå filt-tæpper til at gå, sidde og sove på omkring brændeovnen midt i teltet.

"Vi har ikke råd til en anden ger til køkkentelt som så mange hyrder ellers har. Sammenlignet med dem, er vi temmelig fattige. Vi må bruge pengene til at underholde vore 5 børn," forklarer Daerdeni. De eneste møbler i teltet er 2 rejsekasser, hvorpå transistoren og fjernsynet står og bringer en fremmed verden ind til dem. Udenfor bag ger'en er et indelukke til køer og en vindmølle. Den købte de for 5 år siden for 2.000 yuan (Red: 1 yuan var dengang omkring 2 kroner).

Hver dag står Daerdeni op klokken 5 om morgenen. Efter en kop te med mælk, driver han de 800 får, han passer på kontrakt for staten, til den græsgang, de skal æde. Hans kone Qinger bliver tilbage i teltet og tager

sig af husgerningen og madlavning. Når manden er forsvundet ud af syne, tager hun en lille træspand og maler kærne. Derefter rører hun den friske mælk i en spand, indtil fløden flyder ovenpå. Hun samler fløden fra med en ske. Fløden, den hvide olie, kalder mongolerne 'jiaokou' (Red: jiaokou ser nu ud til at være kinesisk). Den afskummet fløde smager godt og er lidt sur. Hyrderne spiser den gerne sammen med hirse.

"Det er mine børns yndlingsret," siger Qingger glad. Kesten af mælken sætter hun over ilden og varmer den, til den bliver tyk. Så hælder hun den i en træform. Når den er blevet stiv, skærer hun ostemassen i stykker, som lægges til tørre på taget af ger'en. Det er også en yndet mongolsk spise.

Hun begynder så at lave smør. Hun fylder fløde i en gryde og varmer den på ilden, indtil indholdet begynder at blive gult. Hun forklarer: "Når det afkøles vil smørret stivne."

Midt på dagen kommer Daerdeni hjem for at få frokost, som består af mælkete og ostemasse. Han dypper et hårdt stykke ostemasse i sin te og tygger så længe på det.

"Jeg har 80 får, 20 køer og 6 heste, som er mine egne," praler Daerdeni. Familiens årlige indkomst er 5.000 yuan. "Det er næsten nok," mener Daerdeni.

Om aftenen står middagen i almindelighed på suppe med nudler og får i. Ved særlige lejligheder vil hele familien være klædt i traditionel mongolsk dragt og tilberede fin middag med hoppemælkssvin og stegt fårekød. Fårekødet serveres så i et stort fad, hvorom gæsterne og familien samler sig for at skære kødlunser af og spise det med fingrene. mens de nyder gæret hoppemælk til.

"Jeg plejer at bruge aftenen til at sidde og se fjernsyn. Jeg kan lide at se nyheder fra hele verden og udenlandske film, til trods for at der kommer scener, som jeg ikke synes om," siger Daerdeni og ryster på hovedet. Men fjernsyn er ikke helt så dårligt, finder han ud af. "For nogle uger siden kom mange naboer ridende langvejs fra for at følge Naadam festlighederne på mit fjernsyn," fortsætter han stolt.

Daerdeni har kun gået i underskolen. Under 'Kulturrevolutionen' (1966-1976) blev hans far forfulgt og Daerdeni blev tvunget tilbage i græslandet, som han ikke siden har forladt. Selvom han har haft muligheder for at vende tilbage til byen siden hen, har han sagt nej tak.

"Jeg kan bedre lide livet her ude på steppen end i den overfyldte og beskidte by," forklarer han.

Hans ældste datter, Baorilehua på 17 år, går i mellemkolen. (Red: navnet Baorilehua ser kinesisk ud, men det kan være en kinesificeret form af et mongolsk navn). Hun synes at være familiens lovende stjerne.

"Hun er et godt barn. Hun studerer hårdt og arbejder godt," siger faderen hjerteligt. "Hun er nr. 8 i en klasse på 36 elever." Til trods for, at Baorilehua ikke har klare planer for sit fremtidige liv, er der dog et punkt, hun er sikker på:

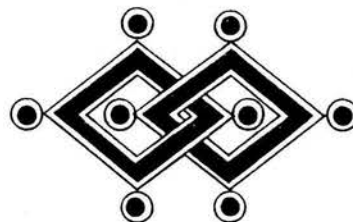
"Jeg vil rejse væk fra græslandet! Jeg vil ikke leve en hyrdes liv."

"Hun må selv bestemme," siger faderen. "Jeg vil betale en gymnasie-uddannelse for hende. Jeg håber, at hun klarer sig godt ude i verden." Efter en pause tilføjer han: "Men jeg vil gerne have, at hun bliver ved med at holde fast i de mongolske traditioner."

En 21-årig mongolpige, Wu Yongmei (Red: som dog har et kinesisk navn!) har netop fået eksamen fra en husholdningsskole. Hun deler Baorilehuas synspunkt. Selv om hun endnu ikke har rejst uden for sit banner område (Red: amt), længes hun efter verden udenfor.

"Hvis jeg får chancen, vil jeg sikkert rejse herfra og tage andre steder hen, så som Beijing. Der er der flere muligheder for at lære og uddanne sig," siger hun begejstret. "Jeg kan lide at læse Qiong Yao's kærligheds og romantiske historier (Qiong er en berømt kinesisk forfatter fra Taiwan. Hans kærlighedshistorier er meget populære blandt unge mennesker). Jeg ønsker mig en ærlig, lovende og ambitiøs fyr."

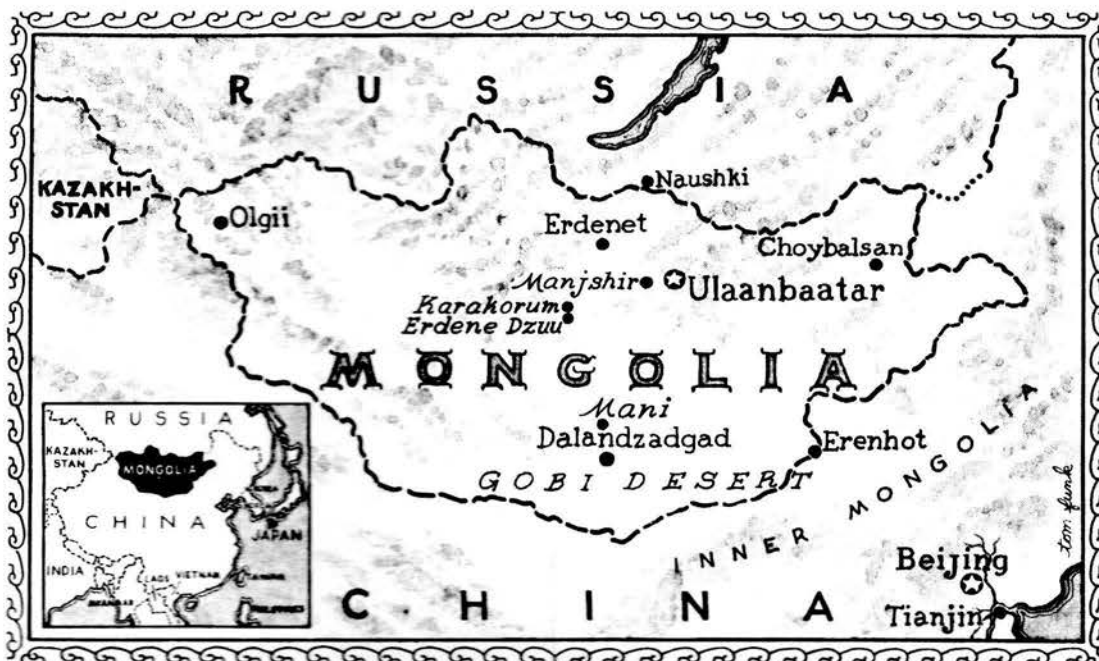
Langt ude i græslandet sidder Daerdeni tilfreds i sin ger og ser fjernsyn med ønsker om at leve resten af sit liv på steppen, mens hans børn er klistret til TV-skærmen for at suge hver detalje om verden udenfor til sig.

Red: Denne lille beretning fra Indre Mongoli bærer præg af at være skrevet af en kineser, som tager sin kultur som mål for hvad, der er bedst. Det er interessant, at Zhang understreger, at familien er så fattig, at den ikke kan skaffe sig et køkkentelt samtidig med at den har fjernsyn som naboerne valfarter til, og børnene kan få betalt en højere uddannelse. Der er selvfølgelig ikke noget forkert i det. Man får blot indtrykket af, at familien ikke har det helt så dårligt, som det antydes. Det virker også som om familien, især den yngre generation er ved at blive kinesificeret. Derfor ønsker faderen, at børnene skal beholde nogle af de mongolske traditioner.

A REPORTER AT LARGE

STARTING FROM SCRATCH

KLIP FRA ANDRE

UDDRAG fra Fred C. Shapiro's artikel "A Reporter at Large" i The New Yorker, 20. januar 1992, side 39-58: Artiklen er for lang til at bringe i sin fulde længde eller også er det redaktøren som ikke har tid nok til at oversætte det hele. Her er et par uddrag:

*** **

For den store gæstfrihed, som den rejsende møder i en ger ude på den uendelige steppe, forventer værterne at høre nyt fra den store verden uden for deres rækkevidde. Men nu om stunder har mange ger, selv i meget afsidesliggende områder radio eller fjernsyn. Så ofte kender værten ligeså meget til de nyeste begivenheder som gæsterne.

En familie, som Shapiro besøgte havde kendskab til Mongoliets privatiseringsprogram og ejede allerede 30 heste, 70 får, 20 kameler og 10 køer. Manden var ude og se til dyrene, mens teltfruen fortalte journalisten gennem en tolk, at familien havde planer om at købe flere dyr med 30% af deres små kuponer (staten har givet hver mongol 2 små kuponer og en stor for at starte en

privatisering). Hvad de ville bruge resten til, havde de endnu ikke bestemt sig for.

Shapiro spurgte, om de måske ville købe en bil eller lastbil, så de kunne blive mindre isoleret i forhold til resten af Mongoliet.

"Vi har ikke brug for en bil, og i øvrigt kan vi ikke skaffe benzin til den," sagde teltfruen smilende, "men vi har kød, nogle heste og vore støvler, og nok folk til at passe arbejdet. Vi lever bedre her end folk i byerne." Indkomsten fra den fælles kamelflok var mere end nok til at købe de ting til husholdet, som de ikke selv skaffer fra deres dyr, forklarede teltfruen, og fortsatte:

"Et kilo kameluld indbringer 49 tugrik (tugrik betyder en rund skive. Den officielle kurs er 40 tugrik for 1 dollar, men på gaden i Ulaanbaatar veksles 1 dollar til 100 tugrik). En god kamel vil producere 6 kilo uld om året." Når udgifter til dyrene er trukket fra, er der 5.000 tugrik på årsbasis i overskud. Det svarer til det dobbelte af minimumlønnen for en statsansat arbejder på landet.

Hvad koster et får, ville Shapiro vide. Teltfruen svarede: "For et får, afhængig af dets størrelse og hvor

meget jeg ønsker at sælge det, kan jeg få fra 300 til 1.000 tugrik. For en kamel til slagtning kan man få 2.400 tugrik, men man kan få 3.000-4.000 for en kamel der er opdrættet som pakdyr, og mere end 4.000 for en ridekamel."

Shapiro spurgte så, hvad der ville ske, hvis hendes mand bestemte sig for at sælge eller købe dyr og hun var imod. "Jeg vil aldrig skændes med min mand," sagde hun ærbart, "men det er vores tradition, at konen bestemmer over får og geder, mens manden bestemmer over køer, heste og kameler."

*** **

Til trods for at der stadig er flere hundrede russiske rådgivere i Mongoliet, er mongolerne fjendtligt indstillede over for dem. Shapiro fik hurtigt lært at sige på mongolsk: "Jeg taler ikke russisk." for at kunne afværge at blive taget for at være russer. Mange mongoler taler russisk. Da Sovjet havde dominerende indflydelse blev det krævet af mange at lære russisk allerede fra 4. klasse. Ulaanbaatar ligner med sine høje ministerielle bygninger, lysegrå element boligkareer, sine tunge museumsbygninger og sine socialistrealistiske statuer temmelig meget en russisk by. Men mens Shapiro besøgte byen i september 1991 var flere arbejdere i byens centrum i gang med at bygge en del 3-4 meter høje buddhistiske bedemøller og små pagoder i kinesisk stil til at huse dem. Lignende små pagoder blev bygget til at vente i ved busstop. Tolken fortalte Shapiro: "Diktator Tsendenbal (den tidligere præsident) havde en russisk kone. Hun forlangte alle sådanne pagoder revet ned, fordi de så kinesiske ud. Nu synes vi, at byen ser lidt for europæisk ud. Derfor bliver de bygget igen."

Shapiro bemærkede også, at den mongolske del er blevet mere populær. Desuden at man forventer fra 1994 at lade det gamle mongolske skriftsystem afløse det russiske alfabets kyrilliske bogstaver. Samt en rehabilitation af Chinggis Khan, som russerne gjorde til en anti-helt, blandt andet fordi hans sønner erobrede store dele af Rusland.

*** **

Sovjetunionen har bygget industricenter, højhuse og boligblokke i Mongoliets 2 andre nordlige byer: Erdenet, som ligger på, hvad man mener, er det største kobberdepot i Asien, og Choybalsan, bygget som jernbaneknudepunkt. Alt dette blev dog ikke gjort som godgørenhed. I bytte for østblokkens soldater, ingeniører og konstruktionshold betales med Mongoliets naturressurser, indbefattet store mængder uranium, som i 1980'erne blev fundet ved Choybalsan. Mongoler og internationale økonomer mener, at prisen østblokken betalte for landets mineraler lå pænt under verdensmarkedet. Dertil skal retfærdig siges, at det var prisen også for den

russiske olie, mongolerne købte. Trods alt var handelen mellem de 2 lande konstrueret, og Mongoliet faldt bagud og gælden til Sovjet hobede sig op til mere end 16 milliarder USA-dollars. Fra 1991 foregår samhandelen mellem de 2 lande kun i hård valuta.

*** **

I 1986 proklamerede præsident Mikhail Gorbachov at Sovjet tropperne stationeret i Mongoliet ville blive trukket tilbage. Årsagen var et ønske om at forbedre de Sino-Sovjetiske relationer. Den røde hærs soldater i Mongoliet måles nu kun i hundreder, og de fleste af disse er beskæftiget med at lukke deres militærbaser.

Da Sovjet trak sig ud af Mongoliet, maste kineserne sig ind, ikke med soldater men med diplomati og løfter om økonomisk støtte. Sidste august kom den kinesiske præsident Yang Shangkun til Mongoliet på officielt besøg og underskrev en handelstraktat med et 10 millioner dollars rentefrit lån og lovede at se nærmere på et mongolsk behov, som har eksisteret lige siden Storkhanens tid: Kina ville tillade Mongoliet at transportere gods med toget gennem Kina til havnen i Tianjin. Så efter mange hundrede år kunne mongolerne igen få en direkte linie til havet. For at få det fulde udbytte af dette tilbud, skulle Mongoliet gøre et symbolsk, men kostbar, kowtow (Rød: høflig bukken). Mongoliets egen jernbane anlagt efter russisk standard med 1.524 meter mellem skinnerne, bliver man nød til at lægge om til den internationale skinnestandard på 1,435 meter, som Kina også bruger. Rejsende med den transsibiriske og transmongolske jernbane vil så undgå de mange timers venten ved Erenhot på den mongolsk-kinesiske grænse. Ventetiden vil blive flyttet til den russiske grænsebyen Naushki.

*** **

"Samarbejde med både Rusland og Kina må være historiens vanskeligste balancegang," bemærkede en vestlig diplomat for nylig i Ulaanbaatar.

"Ja," svarede præsident Ochirbat, da han havde fået spørgsmålet oversat, "og Mongoliet har gået den linegang i hundredvis af år."

Kina har også bevæget sig i balancegang med på den ene side at støtte Mongoliets frigørelse fra Ruslands kontrol og på den anden side undertrykke nationalistiske bevægelser blandt de 3.600.000 etniske mongoler i Indre Mongoli. Menneskerettighedsorganisationen Asian Watch oplyser at et anslået antal på 50.000 mongoler i Kina blev slået ihjel under Kulturrevolutionen. Asian Watch angriber de kommunistiske myndigheder i området for igen at begynde at slå hårdt ned på medlemmer af organisationer, som forsøger at fremme traditionel mongolsk kultur og identitet.

Drawing by J. Saruulbuyan

DEN KLOGE SVIGERDATTER

Et mongolsk folkeeventyr

(1) Der var engang en khan, som kun havde én søn. Denne søn var det største fjols i hele landet. Khanen var gammel og ulykkelig over at tænke på hvilken uduelig efterfølger, han måtte videregive magten til. Han besluttede sig derfor til at ville udnævne en af sine hofmænd til sin efterfølger. Han sammenkaldte alle adelsmændene og sagde til de klogeste af dem:

"Jeg befaler dig at blive min efterfølger!"

"Herre, det er forkert at lade en mand," svarede den udvalgte, *"som ikke er af khan at stige på tronen. Vær venlig at videregive magten til Deres søn, men find ham en klog og dygtig kone. Vent så og se. Han vil vokse sig klog."*

(2) Khanen syntes godt om det svar, han fik. Men hvordan skulle han dog finde en værdig kone til sin søn? Herskeren besluttede så, at alle piger i hans land skulle deltage i en prøve. Han gav ordre til, at man byggede en smuk lamaistisk bygning (suburgan). Det blev en meget flot bygning, bortset fra at den ikke havde en hellig Buddhafigur (burkhan). Uden en sådan ville bygningen ikke være hellig. Khanen gav så ordre til, at alle pigerne i hans rige skulle nærme sig denne fine bygning og bede. Piger myldrede uafsladligt i 3 dage til suburgan-bygningen, hvor de bad den almindelige lamaistiske bøn "Ohm mani padme hum (Oh, du juvel i lotus-blomsten)". Ingen af dem lagde mærke til, at der ikke var

nogen Buddha-figur. Men den fjerde dag dukkede en gammel hyrde op med sin datter. Da den gamle opdagede, at det var en hellig bygning, ville han til at gå ind for at bede. Men datteren stoppede ham:

"Du skal ikke gøre dig den ulejlighed at bede forgæves, Fader. Denne suburgan er ikke færdigbygget endnu, så du vil ikke blive lykkelig af at bede her."

(3) Khanens mænd fortalte ham, hvad de havde set og hørt. Khanen syntes om pigens skarpsynethed og besluttede, at han selv ville sætte hende på en prøve. Han red på besøg i den ger, hvor den gamle hyrde boede.

"Jeg beordrer dig at lave mig en tømme af aske til i morgen tidlig. Hvis du ikke gør det, vil du få dit hoved hugget af."

(4) Den gamle hyrde blev meget ked af det. Men hans datter sagde til ham:

"Læg dig til at sove. Så vil du få en mere klar hjerne i morgen." Hun fik lagt sin far til ro. Da det blev morgen havde hun flettet flere tømmer af græs og lagt dem på en sten, hvor hun satte ild til dem. Khanen kom og så tømmerne af aske. Han var forbløffet over pigens klogskab. Han besluttede sig til at give hende endnu en prøve:

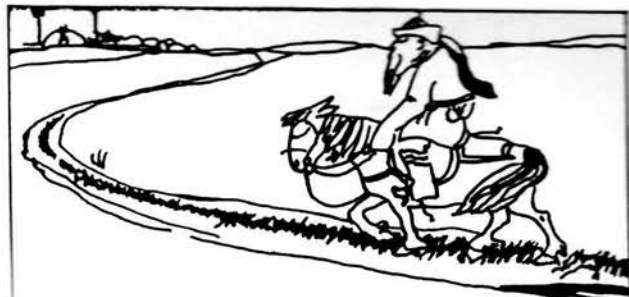
"Sig til din far, at han skal komme på besøg hos mig. Men han må ikke komme om morgenen eller om aftenen. Han må ikke komme idag, men heller ikke efter i morgen. Han må ikke komme ad vejen eller på steppen."

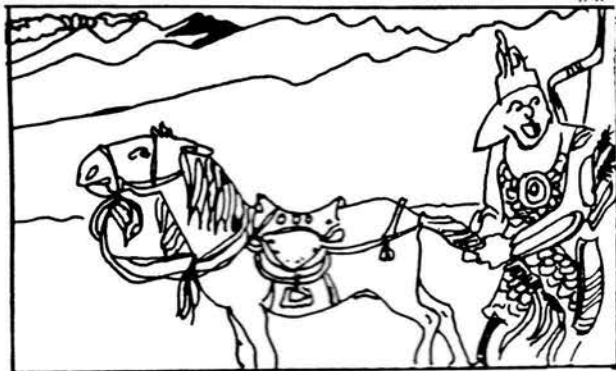
(5) "Nu vil Khanen helt bestemt hugge mit hoved af," sagde den gamle mand og blev meget ked af det.

(6) Men hans datter beroligede ham og sagde: "Drag til Khanen ved midnatstid, ikke hen over steppen og ikke på vejen, men følg vejkanten."

(7) Den gamle mand gjorde, som datteren havde sagt. Khanen blev nu overbevist om, at den gamle mands datter var klog. Hun blev så gift med hans dumme søn.

(8) Khanen besluttede snart efter at undersøge om hans svigerdatters klogskab havde smittet af på sønnen.

"Jeg ønsker, at se hvor god du er til at ride og hvordan du håndterer heste. Få din hest til at gå i trav og svinge med halen fra side til side," forlangte khanen af sin søn.

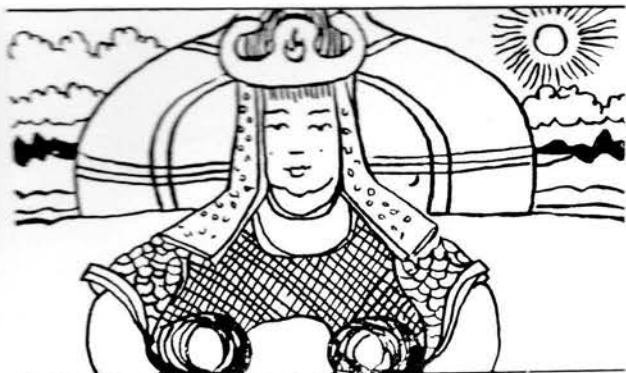
Den dumme søn hoppede ned fra sin hest og begyndte at svinge hestens hale fra side til side, mens han råbte: "Hyp, hyp!"

(9) Khanen blev vred, gav sin søn en overhaling med mange skældsord, og tog så bort for at gå på jagt. Han vendte tilbage om aftenen med sit bytte og sagde til sønnen, at han skulle tænde et bål og lave varm mad. Sønnen fældede et tykt træ, og begyndte at udhule det.

"Hvorfor gør du det?" spurgte khanen overrasket.

"Jeg er ved at lave en gryde til at koge mad i," var svaret.

(10) Khanen blev endnu mere vred end før på sin uduelige søn og smed ham ud, så han ikke mere kunne se ham. Derefter gjorde han sin kloge svigerdatter til sin efterfølger.

KOMMENDE UDS STILLINGER

ASIATISKE AKKORDER

med etnografen Werner Jacobsen i Asien

Udstillingen vises på Moesgaard ved Århus 4. april - 25. oktober 1992.

Moesgård viser enestående kulturskatte fra Asien indsamlet af arkæologen og etnografen Werner Jacobsen (1914-1979) under forskningsrejser i Asien mellem 1938 og 1964: Fra Mongoliet og Kina, fra primitive stammer og raffineret højkultur i Indien, buddhistisk kunst fra Thailand og samlinger illustrerende Nepals farverige folkekultur og den hinduistisk-buddhistiske blandingskultur.

Werner Jacobsen opholdt sig i Asien i mere end 14 år. Først som arkæolog på Henning Haslund-Christensens "Anden Danske Centralasiatiske Ekspedition" 1938-1939, så 1946-1949 på en selvfinansieret ekspedition til Indien, hvorfra han hjembragte enestående samlinger, som han skænkede til Nationalmuseets Etnografiske Samling. Det slog med ét hans værd som indsamler fast. Året efter i 1950 tog han igen til Indien, nu med støtte fra Dansk Ekspeditionsfond til nye etnografiske studier og indsamlinger til Nationalmuseet og til det nyetablerede Forhistorisk Museum i Århus under professor Peter V. Glob. I 1956 var Werner Jacobsen på vej hjem efter at have afsluttet arbejdet i Sydindien, da han rapporterer til Glob, at Nepal nu var åbent, og at han ville benytte sig af denne enestående chance, hvis der kunne skaffes

Ung mongolsk kvinde med hovedtøj af solv, koraller og turkiser.
(Fot: Werner Jacobsen).

penge. Glob skaffede dem. Det blev starten på 2 år i Nepal, hvorfra han hjembragte fornemme etnografiske samlinger, der ligesom de allerede hjemsendte samlinger fra Khasmir, Rajahstan og Sydindien blev delt mellem Nationalmuseet og Forhistorisk Museum.

Udstillingen "Asiatiske Akkorder" har som en gennemgående ramme stadier i Werner Jacobsens liv og virke belyst gennem samtidige presseklip fra den livlige omtale, han stedse var genstand for. Her hører vi om ham: som den æventyrlige og uforfærdede rejsende, der jævnligt rapporteredes som forsvundet ude i Asien, som en enestående kunstner og indsamler, som provokator engageret i kulturdebatten. Han udtaler sin mening om: dansk selvtillid og snæversyn, om vor klodsethed, uforstand og europæiske hovmod i forhold til andre kulturer og især i forholdet til U-landene. Dem følte han sig som talsmand for og øste af sin oplevende og rige viden om asiatisk kultur og livsindstilling i foredrag og artikler igennem 1960'erne og 1970'erne. Mest banebrydende og nyskabende var han som skaber af Nationalmuseets Brede-udstillinger, blandt hvilke "Buddhas Veje" blev den helt store succes. Dens tema lå i sit indhold ham nær på sinde.

Foruden en præsentation af Moesgårds egne enestående Werner Jacobsen samlinger, der hører til blandt museets mest omfattende, indgår der også et stort udvalg af hans indsamlinger fra Nepal af buddhistiske og hinduistiske illuminerede håndskrifter og bøger udlånt fra Orientalisk Afdeling på Det Kongelige Bibliotek i København. Bogens udvikling i denne del af Asien gennem de sidste 800 år bliver belyst. Der er eksempler på bark- og palmebladshåndskrifter, foldebøger af forskellige slag papir, ikke mindst det lokaltlavede. Denne fine samling dannede baggrund for disputatsen om nepalesisk papirfremstilling ved Moesgårds nuværende chefkonservator, dr. phil. Jesper Trier. Mange af skrifterne har usædvanlige, rigt dekorerede og bemalede dækplader af træ som 'bogbind'.

Werner Jacobsen var et kunstnerisk og musikalsk menneske med sikker sans for kvalitet. Det bærer udstillingen tydeligt præg af gennem de udstillede genstande. Udstillingen tager sin begyndelse i Werner Jacobsens opvækst i provinsbyen Herning, gennem studieårene i København i 1930'erne, arbejdet på Nationalmuseet under Andens Verdenskrig, hvor han sammen med kunstnerne som Jorn, Heerup, Robert Jacobsen med flere fik startet det epokeskabende kunsttidsskrift "Helhesten". Efter Andens Verdenskrig fortælles om rejserne til Indien og sluttelig hans ansættelse på Nationalmuseet fra 1961 til sin død i 1979, det meste af tiden som chef for den nyoprettede Oplysningsafdeling og med en enkelt indsamlingsrejse til Thailand.

Klaus Ferdinand

KOMMENDE Udstillinger

NATIONALMUSEETS TEMAUDSTILLING: NYDEL TJIN MONGOLERNE: STEPPENS NOMADER

Denne udstilling på 10 rum (ialt 500 m²) åbner for publikum til Pinse 1992 og vil stå i 3 år. Den bygger på samlinger fra mongolerne indsamlet i 1930'erne af Henning Haslund-Christensen og fra Tibet indsamlet i 1950'erne af Prins Peter. Udstillingen vil lægge hovedvægten på 1930'erne - den periode, hvor hovedparten af samlingerne er blevet skabt. Man kan dog ikke isolere en kort periode uden at forklare dens historiske sammenhæng. Derfor vil udstillingen fortælle både om Chinggis Khan, som erobrede det halve Asien, om hans sønnesøn Kublai Khan, som blev kejser af Kina og fik besøg af Marco Polo, men også om hvordan mongolerne blev kommunist, og om hvordan de idag er slået ind på en ny og mere demokratisk vej. Den udvikling har fået mongolerne selv til at se anderledes på deres situation og de har genopdaget deres historie. Chinggis Khan er igen kommet i søgelyset og er blevet en populær skikkelse.

Udstillingens form veksler mellem oplevelser og information. Gennem miljøskabende opstillinger, blandt andet opbygning af panoramaer, vil udstillingen give de besøgende oplevelsen af en fremmed verden. Desuden vil en række temaer blive forklaret på en pædagogisk måde, så også børn og unge kan få udbytte af besøget. Videoskærme vil et par steder i udstillingen vise mongolernes land og livets gang.

Udstillingen har 2 indgange. Man kan enten gå ind fra Europasiden gennem en ekspeditions arbejdsværelse eller fra Kinasiden gennem Den Store Mur. Det er bevidst, at rummene ikke er markeret i en bestemt rækkefølge. Publikum skal ikke tvinges til at færdes gennem udstillingen ad en bestemt rute, men kan gå på opdagelse i egen fart og efter eget valg. Udstillingen er delt op i følgende temaer:

MUREN: Den Store Kinesiske Mur blev bygget for et par tusind år siden for at forhindre hunnerne, steppe-nomader, i at drage ind og forstyrre de Han-kinesiske bønder, altså for at holde hunnerne fra hannerne. Muren er ikke kun symbol på kinesernes beskyttelse, men også på nomadernes magt og betydning.

SHAMANISME: Mongolernes oprindelige religion beskæftigede sig med naturens ånder og den kontrol de havde over livets gang. Åndemanere, som også kaldes shamaner, varetog forbindelsen til de overnaturlige

væsener - og trods andre religioners og idéers indflydelse har mongolerne stadig nogle åndemanere iblandt sig. Nationalmuseet er et af de få museer uden for Mongoliet med værdifuld samling af mongolske shaman dragter og udstyr, som vises på udstillingen.

LAMAISME: Den tibetanske form for buddhisme, lamaismen, nåede mongolerne i 1500-tallet. Selv om der fra begyndelsen har været et spændt forhold mellem shamaner og lamaer, har de dog i tidens løb påvirket hinanden. Lamaismen skildres i et tempel-miljøer: en bedehal med messende munke og blafrende 'smørlamper'. Publikum vil være beskuere ligesom menige mongoler er det, når de besøger et kloster. I tempelgården foregår der netop den dag den årlige djævledans. Det besøgende publikum vil opleve dansen sammen med 'lokale' folk repræsenteret ved udstillede dragter.

FILTTELLET: I udstillingen vil der være 3 telte: Ét med en åndemaner i funktion, ét fra 1930'ernes Chakhar, som viser den traditionelle stil, og ét fra 1991, som viser en moderne levemåde hos Khalkha-mongolerne. Det sidste vil være åben for publikum, som kan gå på besøg i det.

DRAGT OG SMYKKER: Som så mange andre steder i verden bruger mongolerne også påklædningen til at vise deres identitet. Udstillingen viser farvestrålende kvindedragter behængt med sølvsmykker pyntet med blågrønne turkiser og røde koraller.

HYRDER: Mongolerne lever som nomader. De kaldes for "de 5 dyrs folk", fordi de holder store flokke af geder, får, køer, kameler og heste. Nydel TJin er mongolsk og betyder mongolske nomader. Udstillingen viser hyrdernes redskaber og rideudstyr. Der fortælles om hestevæddeløb, brydning, bueskydning, skak, folkemusik, gæret hoppemælk og mange andre ting, som hyrderne krydrer deres tilværelse med på den endeløse steppe.

HISTORIE: Udstillingen fortæller også om Chinggis Khan og hans erobringer. Man vil følge mongolernes og Mongoliets historie. Der vil blive vist eksempler på skytisk-sibiriske bronzer med pragtfulde dyremotiver og på kulturelle påvirkninger mellem Mongoliet og den øvrige verden.

EKSPEDITIONER: Et rum i udstillingen fortæller om de danske ekspeditioner, som drog ud, og om det, de kom hjem med. Der vises eksempler på deres udstyr, og de publikationer, som blev resultatet.

SUPLERENDE MATERIALE: Der udgives en temabog, som fortæller om de emner udstillingen kommer ind på. Det er ikke en bog, man absolut behøver at have med rundt i hånden for at forstå udstillingen. Desuden udgives et lille hæfte om åndemanere, en malebog for børn, skolemateriale, plakater og postkort med videre.

GÆRET HOPPEMÆLK

Hestenes mælk drikker man ikke direkte. Hopperne giver kun små portioner mælk af gangen. I sæsonen malter man sine heste flere gange daglig. Nær ger'en står füllene bundet en en lav snor i en række på steppen. Når füllene skal drikke, kommer mødrerne. Man holder føllet hen til morens yver og føllet sutter lidt, så overtager teltruen malkningen ned i en spand. Bliver der lidt mælk til overs får føllet også det.

Hoppemælken samles daglig i en stor læddersæk af hesteskind. Den hænger på et stativ i ger'en lige indenfor døren til venstre, hvor man giver sækken nogle skvulp, hver gang man går forbi den. Der er lidt surmælk i sækken, hvori den friske hoppemælk får lov til at gære i nogle dage. Den ender med at få et alkoholindhold på omkring 2% eller mindre. Denne drik, som på mongolsk kaldes arrak eller arik (måske bedre kendt med det tyrkiske ord kumys), serveres især i den varme tid og smager forfriskende og lidt sødt. Smagen kan svinge fra ger til ger. Hoppemælken har mere mælkesukker (6,5%) en komælk (4,5%). Der er også andre forskelle. Hoppemælk har 2,4% protein (komælk 3,4%) og 4,6% fedt (komælk 3,5%). Man tager fra sækken så meget man har brug for til familiens behov, og aftenen hælder man den nymalkede mælk i sækker, hvor det gæren sammen med resten.

En sådan gærepose er en standard gave til et nygift par, som får deres egen ger.

Fyldes læddersækker med helt frisk hoppemælk uden surmælk, må gæringen sættes igang på kunstig måde ved at mælken ofte omrøres og piskes med en pind. Når mælken på denne måde bliver iltet begynder den at gære. Lader man den gærede hoppemælk blive ændre end 3 dage, vil den ikke blot blive mere berusende, men indholdet af kulsyre vil få den til at bruse op, når den hældes på en skål. Arik skal helst drikkes i løbet af 2-3 dage, og efter 10 dage bliver den dårlig og mugner. Derfor destillerer man sit overskud for at gøre det holdbart.

Denne arik er ikke særlig berusende og opfylder ikke behovet for at løfte stemningen ved sammenkomst. Det råder man bod på, ved at destilere arik til en slags vodka, som holder sine 60%-80%.

Man begynder med at bringe den gærede hoppemælk i kog i en stor balje, som sætte over ilden i ger'en. I baljen stilles en tønde uden låg eller bund. Den skal være stor nok til netop at kunne gå lidt ned i baljen. Som låg på trætønden stilles et mindre fad i passende størrelse, som dækker hele åbningen. Det fad fyldes med koldt vand, som hele tiden skal udskiftes for at blive ved med at være koldt. Man kan godt bruge det samme vand igen

og igen, blot det når at afkøle indimellem. Næsten midt inde i trætønden ophænges en skål, hvorfra et lille rør fører ud af tødens side ned til en lille skål, hvori de ædle væsker samles. Med klude eller ler tætnes destillationsapparater, hvor de enkelte dele mødes, så ikke de varme spritdampe skal forsvinde ud i den blå luft. Alkohol har et lavere fordampningspunkt end mælk. Når spritdampene rammer undersiden af den kolde skål i tødens loft, fortættes alkoholdampene til væske, som drypper ned i den indvendige ophængte skål midt i tønden, hvorfra alkoholen kan løbe ud i opsamlingskålen. Der findes geografiske variationer af destillationsapparater blandt mongolerne, men princippet er stort set det samme overalt. Den alkohol, man fremstiller, bliver gennemsigtig vandklar, selvom om udgangspunktet er mælk.

Har man ikke hestemælk nok, kan man hælde både ko- eller kamelmælk i. Man gemmer som regel lidt surmælk fra gang til gang, så man hurtigt få sat gæringen igang.

Før man drikker offer man lidt vin til himlen og jorden ved at dyppe pegefingern i og knipse et par dråber i den rigtige retning.

OST

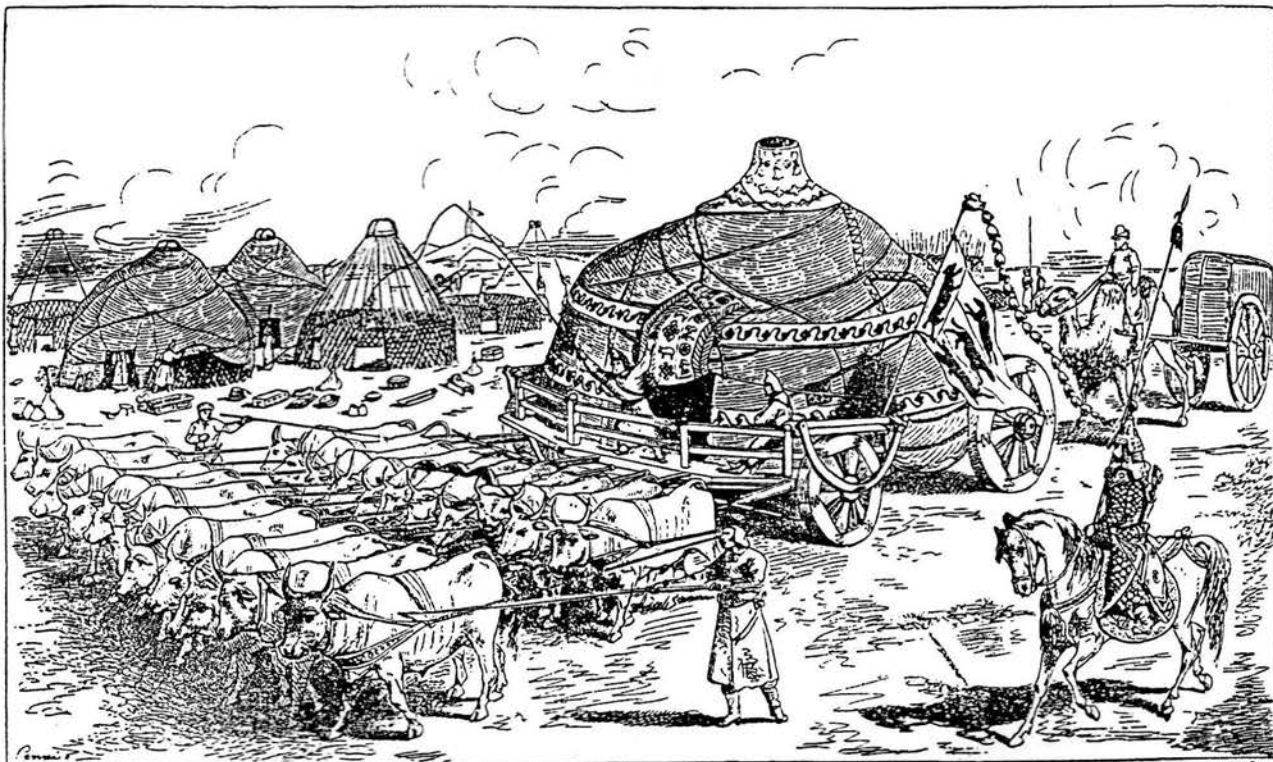
Det indkogte gærrede hoppemælk består af noget valle og ostemasse (kasein). Det smides ikke væk, men hældes over i en pose, hvorfra al vollen kan dryppe af. Den tilbage blevne ostemasse mases hård sammen og skæres ud i tykke skiver. De lægges til tørre i solen på taget af ger'en. Tørosten (arol) er langtidsholdbar og kan bruges som chips, der dypes i yogurt.

REJSEPLANER

Anita Garbers tager afsted med en gruppe på vandretur til Mongoliet i perioden 4.-26. juli 1992. Turen, som går via Beijing, er planlagt i samarbejde med Dansk Vandrelag og Mongolsk Dansk Selskab. Interesse-rede kan henvende sig på telf: 31 75 88 74 og bede om at få et program tilsendt.

I GER 3 blev en Mongolirejse gennem FDM omtalt. FDM har udsat sin rejse fra sommeren 1992 til sommeren 1993.

Dansk Mongolsk Selskab vil gerne holde sine medlemmer orienteret om de rejsemuligheder til Mongoliet, der måtte være, så er der oplysninger, som endnu ikke er kendt, send dem venligst til redaktionen af GER.

Mongolsk Teltkaravane paa Vej ud over Stepperne.

MONGOLOBILE MED GE'R

Allerede tilbage på Kublai Khans tid - og det ved vi fra filmen om Marco Polo - kendte mongolerne til rul-lende platforme, som bare kø'er derudad. Det har selvfølgelig ikke været hvemsomhelst, som k(h)an kører med sit mobilhome på den måde. Man skal jo have råd til den fornødne kø'erkraft. Denne på illustrationen er helt oppe på en kapacitet af 22 kø'er-enheder. Det er lidt svært at se, hvordan ge(a)r'et virken. Men det har tilsyneladende noget at gøre med fiskestangsmanden på forparonnen. Han assisteres af de 2 linievogtere, der holder motoren stangen. Man bør bemærke, at folk allerede den gang kørte på slangeløse dæk. Det er nu ikke så underligt, fordi det er temmelig småt med slanger ude i græslandet. Man har simpelthen ikke kunne finde slanger nok, og er derfor blevet tvunget til at skabe andre løsninger.

Den understående tekst antyder, at der er tale om en "teltkaravane". Det er måske noget af en overdrivelse, thi der ses kun et telt. Lader man dette kører forbi beskueren gentagne gange, så kan der jo' godt teoretisk være tale om en karavane. Lad os se lidt nærmere på dette mongolske låneord. "Kara" betyder "sort" og vane ved vi alle, hvad er. Her er altså tale om sort vane.

Det skal nok tydes i retning af dårlig vane, eller måske ligger der gemt er spørgsmål i begrebet: Hvilken slags vane?

Teltbyen (til venstre i billedet) ge'r sig selv. Det er tydeligt, at man er ved at nedtage eller opsætte telte. Længst bagude står kun de flettede gittervægge, mens 3 personer bakser med et taghjul på hver sin tagstang. Der er også andre, som er igang med at samle eller skille deres ger.

Fanen, der strunket strækker sig op fra balkonen, viser de 4 hunde, som er en symbolsk fremstilling af sagnet om de 400 hunner, der kæmpede som sidste mand ved det berømte pas Dapá, hvorigennem den egentlige hær kunne slippe væk. På den måde reddede de hovedgruppen, som fik mulighed for at trække sig bort i god orden. Desværre gik det ikke denne bagtrop så godt. Den blev til sidst hugget ned til sokkeholderne, og det selvom om man end ikke brugte sokker. De ungarnske styrker blev ledet af en dårlig klædt bondeoprører, som havde for vane at overdyngede sig med det guld, han røvede under sine togter. I folkemunde hed han ikke andet end Guldias. Da man fandt de mange hunner hakket ud i ganske små stykker efter det voldsomme slag, opkaldte man en populær ungarnsk ret efter denne oprører. Han blev iøvrigt senere baron på grund af sin enestående indsats: Baron Gullasch. Det har dog intet med mongolerne at gøre.

FRA VIBORG TIL PEKING PÅ HESTERYG

BERLINGSKE TIDENDE, 19. JANUAR 1992

Hestekræfter: To danskere planlægger verdens længste ridt med seks små islandske heste. 15.000 kilometer med overvintring hos nomader på stepperne i Mongoliet.

Af STEN JENSEN

Hvad der for andre kan lyde som galoperende vanvid, er for Paul Rask og Steen Gees Christensen ved at tone ud i eventyrlig realitet: En ridetur fra Viborg til Peking, 15.000 kilometer fordelt over 16-18 måneder og med seks islandske heste som eneste transportmiddel.

»Vi starter fra Viborg den 1. marts 1993 og så går ruten over, Tyskland, Polen, Ukraine, Kasakhstan, Mongoliet og til Kina. Verdens længste ridt,« siger Paul Rask om »The Expedition Icelandic Horses«, som ekspeditionen officielt er døbt. Dens danske undertekst lyder: »Den Danske Rideekspedition 1993-94 Danmark-Kina.«

Projektet udspringer for begge deltageres vedkommende af dyb kærlighed til den islandske hesterace, som de dyrker på professionel hobby-basis, men ingen af rytterne kendte hinanden for 1988, hvor deres fælles drøm fik vinger.

Paul Rask, bosat i Dolle-rup Bakker ved Viborg, er fly-leder i Det Danske Flyvevåben og mødte folkeskolelæreren Steen Gees Christensen fra Åkirkeby på Bornholm til en snak om deres heste.

»Jeg kunne utrolig godt tænke mig at ride til Rusland,« sagde Steen på et tidspunkt og jeg svarede: Det kunne jeg også, men hvorfor ikke fortsætte til Peking i Djengis Khans spor ad den gamle Silkevej.

Det var ment som lidt af en joke, men det sidste år har vi arbejdet seriøst med projektet og er nået meget langt,« fortæller Paul Rask.

Der er ingen tvivl om, at rytter-ekspeditionen vil vække international opmærksomhed, og i Danmark er Statens Husdyrbrug via forskningscentret i Foulum samt Den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole allerede engageret i projektet.

Interessen herfra gælder bl.a. et studium af den islandske hesteraces muskelfysiologi og de forandringer, som musklerne vil undergå i løbet af de mange tusinde kilometer. Derfor skal der undervejs tages små vævsprøver hos hestene, så forskerne kan få et fuldendt billede.

Sponsorer er også dukket op - der er plads til flere - men Undervisningsministeriet har i hvert fald været der, og det samme gælder private virksomheder. 474.000 kroner er trods alt en slags penge, selv om »brændstofudgifterne« er så lave som 10 kr. om dagen pr. dyr.

Om det så er udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen, har han også udtrykt officiel dansk interesse i projektet, og har lovet at mulig hjælp fra udenrigstjenesten.

Den 46-årige Steen Gees Christensen, tager orlov fra sin skole og når Paul Rask

sadler op, må flyvevåbenet vinke farvel til ham. Med orlov fører rejsen ham over de 60 og direkte ind i otium.

»Sådan en tur er jo ikke bare noget man gør. Forberedelserne tager lang tid, og vi skriver med mange lande og institutioner. Det gælder f.eks. Royal Geographic Society i England, som hjælper os med planlægningen,« siger Paul Rask.

Halvdelen af de seks heste, der skal lægge ryg og ben til det lange ridt, kommer ned fra Island som en gave, mens de andre tre skal findes på kontinentet.

Paul Rask tvivler ikke på, at de små seje islændere kan klare strabadserne:

»Sygdom og et brækket ben kan vi ikke tage højde for, men forsikringsselskabet har lovet, at hvis vi mister et dyr undervejs, er der penge til at købe et nye lokalt.«

De danske ryttere skal over bjerge og gennem ørkenner, og må se i øjnene, at vinteren 93-94 skal tilbringes på stepperne i Mongoliet.

»Vi har selv telte og anden udrustning, men mon ikke vi kan finde en nomadestamme at være hos. I øvrigt ligner deres heste jo vores islændere, så det skal blive spændende at sammenligne,« filosoferer Paul Rask.

Ingen af de to deltagere er »grønne« i en sadel.

Paul Rask har tidligere rejst i Pakistan, Indien og Indonesien på hesteryg og redet Island tyndt, og på Bornholm har Steen Gees Christensen mange kilometer bag sig og sine heste.

På turen til Kina er dagsmarcherne med indlagte hvileperioder sat til 40 kilometer pr. dag pr. dyr, som skiftevis skal bære rytter og udrustning, bl.a. det video-udstyr, som holdet medbringer.

»Der bliver ikke tale om, at vi følges af en »servicevogn,« siger Paul Rask.

»Ned gennem Tyskland har vi kontakt til lokale foreninger, og det samme gælder nogle steder i Polen. Men i Ukraine er det slut.«

Herfra er de for alvor overladt til befolkningens velvilje og deres egne muleposer.

Blandt de utallige højdepunkter under turen, som Paul Rask ser frem til, er dagen, hvor de står ved »Den store mur«.

»Jeg har jo læst at den er bred nok til, at der kan ride seks heste ved siden af hinanden. Vi vil gerne se, om det passer,« siger Paul Rask.

Rejsen hjem foregår for rytterne med fly, og for hestene enten med den transsibiriske jernbane eller i lastrummet på et fly.

FORMANDENS BERETNING 1990-1991

Dansk Mongolsk Selskab blev stiftet på et møde, søndag, 17. juni 1990, holdt hos Bulgan Njama og Leif Petersen. Tilstede var i øvrigt Jan Koed og Rolf Gilberg. Den egentlige årsag til dette møde var Bulgans ønske om at skabe en mongolsk forening i Danmark. Ideerne til selskabets formål var modnet gennem samtaler forud for mødet. Den stiftende forsamlings 4 medlemmer udarbejdede de vedtægter, som blev publiceret i GER 1. Det blev vedtaget, at den første bestyrelse skulle bestå af følgende personer: Rolf Gilberg (formand), Bulgan Njama (sekretær), Leif Petersen (kasserer), Søren Haslund-Christensen, Jørgen Bitsch, Klaus Ferdinand, med Jan Koed som suppleant og Finn Munck-Petersen som revisor. Det har været vigtigt at slå fast, at det er et kulturelt selskab, som er uafhængig af politiske og økonomiske interesser. Selskabets formål er at bringe viden om mongolerne til den danske befolkning, uanset hvor disse mongoler bor. Denne viden vil selskabet bringe dels gennem medlemsmøder med foredrag, dels gennem medlemsbladet GER. Medlemsantallet pr. 31. december 1991 var 67 personer.

Der har været afholdt et par bestyrelsesmøder til vejledning for selskabets ledelse. Man har planlagt medlemsmøder. Man har talt om samarbejde med mongolerne, især i Mongoliet, hvor man den 17. december 1990 stiftede et Mongolsk Dansk Selskab (omtalt side 6 i GER 3).

MØDER: Medlemsmøderne startede med en festmiddag, lørdag, 1. december 1990 i Christianshavns Beboerhus. Der var 30 deltagere tilstede. Det er min opfattelse, at man gik derfra med et godt indtryk. Efter middagen, som selvfølgelig bestod af fårekød, talte torgutmongolen Bache om sit folk og dets kultur, blandt andet ved hjælp af en video, som han selv havde optaget ved en sangfest. Blandt gæsterne var desuden Elena Schlüter, en kalmyk-mongol bosat i Tyskland, så der blev talt 3 mongol dialekter den aften. Desuden fortalte hofmarskal Søren Haslund-Christensen ledsaget af flotte lysbilleder om sin seneste rejse til Mongoliet.

Medlemsmøde nr. 2 foregik i Brolæggerstræde, fredag, 8. marts 1991. Aftenens foredragsholder var Jørgen Bitsch, som ledsaget af lysbilleder fortalte om en rejse til "Den Hvide Sø" (Arhangai). Det var meget fine og gode lysbilleder om en interessant rejse. Aftenen sluttede med, at Mongoliets daværende ambassadør Ochirbal talte om den nyeste situation i Mongoliet.

Ambassaden er stationeret i London, hvorfra den også dækker de skandinaviske lande. Ochirbal var en god taler og hans indlæg blev fulgt af en livlig diskussion.

Medlemsmøde nr. 3 blev afholdt i medborgerhuset på Danasvej. Aftenen startede med et foredrag af Charlotte Halved ledsaget af egne lysbilleder. Hun er agronom studerende og havde besøgt Hovsegol området for der at se på malkning, mælkeproduktion og andet inden for kvægavl. Det var et veloplagt foredrag med vældig gode billeder til. Efter en kort pause fortsatte formanden med at fortælle og vise dias fra et besøg sammen med sekretæren til Ulaanbaatar, hvor de var gæster hos Mongolsk Dansk Selskab.

GÆSTER. Dansk Mongolsk Selskab har haft et par besøg fra Mongoliet. Ambassadør Ochirbal, der kom til Danmark sammen med sin familie i forbindelse med selskabets møde 8. marts 1991, blev her i en lille uge. Det blev til en tur i Nordsjælland under meget afslappede forhold.

I maj 1991 fik Dansk Mongolsk Selskab besøg af formand Purevdorj og sekretær Tungalag for Mongolsk Dansk Selskab. Ud over samtaler om, hvordan de 2 selskaber bedst arbejder sammen, blev der også tid til at se noget af Danmark, hvor Nordsjælland igen måtte holde for. Det blev dog også til besøg i Roskilde og en privat gård hos Susanne og Jørgen Hansen ved Sorø. Vore gæster besøgte også firmaer, som arbejder inden for landbrugssektoren. Vi forsøgte at overøse vore gæster med så meget propaganda om Danmark, vi kunne få fat på. Jeg vil gerne takke de aktive medlemmer, som gav en hånd med: Marianne og Søren Haslund-Christensen, Astrid Schelde, Jan Koed, Bulgan Njama og Leif Petersen. Sådanne besøg af mongoler kan ikke undgå at påføre Dansk Mongolsk Selskab nogle udgifter. Bestyrelsen forsøger selvfølgelig at holde sådanne udgifter på så lavt et niveau som muligt. Vi vil dog gerne også i fremtiden have denne mulighed for at gøre et og andet for besøgende mongoler, så længe, at det ikke tager overhånd.

Det var en slags genvisit formanden og sekretæren for Dansk Mongolsk Selskab gjorde, da de i oktober 1991 mødte op i Ulaanbaatar hos Mongolsk Dansk Selskab. Der er en omtale et andet sted i GER om dette besøg.

GER. I løbet af det halvandet år, denne beretning dækker, er der udsendt 3 numre af GER, hver på 40 sider. Redaktøren havde nogle problemer med trykfejl og andet sjusk i GER 1. Han har lovet at begrænse disse udskjelser mest muligt. Af postmæssige vægthensyn vil GER fremover kun have 32 sider pr nummer. Det vil bevirke at bladet i kuvert netop kommer under de 100 gram. På den måde vil portoudgifterne kunne begrænses eller vi kan udsende noget mere for, hvad det nu koster.

GER 5 forventes at blive udsendt sommeren 1992. Den vil indeholde oplysninger om Nationalmuseets mongol-udstilling og om studiet af mongolsk kultur i Danmark. Desuden vil den indeholde en rejseberetning fra Charlotte Halved.

BØGER. I den tid Dansk Mongolsk Selskab allerede har eksisteret, har selskabet modtaget flere bøger som gave. Disse bøger har bestyrelsen vedtaget at lade indgå i Etnografisk Samlings bibliotek, hvor der i forvejen findes en del litteratur om mongolerne. Man har valgt denne løsning, fordi bøgerne dér vil være mere offentligt tilgængelig end på hylden hjemme hos et medlem. Desuden har Etnografisk Samlings bibliotek i forvejen en del bøger om Mongoliet, så der vil alt i alt være mere at se på. Når Nationalmuseet genåbner til Pinse, vil dette bibliotek også på visse tider være tilgængeligt for publikum. Dansk Mongolsk Selskab forsøger også at indsamle avisartikler og anden omtale i dansk presse om Mongoliet og mongolerne. Til dette arbejde kan alle medlemmer være til stor hjælp ved at klippe ud og sende udklippene til formanden. I GER har der et par gange været bragt en bogliste om litteratur på skandinaviske sprog om mongoler. Det er meget lidt respons, der er kommet til denne liste fra medlemmernes side. Hvis nogen skulle falde over oplysninger, som bør befinde sig på en sådan liste, modtager redaktøren gerne supplerer de oplysninger til listen.

Andre mongolselskaber. Dansk Mongolsk Selskab har henvendt sig til mongolselskaber i USA, England og Schweiz for at gøre opmærksom på vor eksistens. Hvis der er medlemmer, som finder mongolselskaber andre steder, så lad endelig bestyrelsen det vide, så vi kan sende et brev.

Der vil blive mulighed for at stille spørgsmål til formandens beretning på generalforsamlingen lørdag, 4. april 1992.

Rolf Gilberg

KASSERERENS BERETNING 1990-1991

Bemærkninger til Dansk Mongolsk Selskabs økonomi:

Regnskabet er opgjort for perioden fra selskabets oprettelse 17. juni 1990 til 31. december 1991. Det vil fremover følge kalenderåret.

Der er indmeldt medlemmer over hele perioden. Kontingentbetalingen vil fremover følge kalenderåret. Medlemmer, der indmeldes i løbet af året, vil få tilsendt det pågældende års udgivelser af medlemsbladet GER.

Distributionen af GER har været den helt dominerende udgiftspost. Bestyrelsen har besluttet, at medlemmer i udlandet fremover vil blive opkrævet kontingent i overensstemmelse med de faktiske meromkostninger i forbindelse med fremsendelsen af GER til adresse uden for Skandinavien.

Regnskabet er revideret og godkendt af selskabets revisor Finn Munch-Petersen. På den kommende generalforsamling 4. april 1992 vil der være mulighed for at stille spørgsmål til regnskabet.

Leif Petersen

REGNSKAB FOR DANSK MONGOLSK SELSKAB for perioden

17. juni 1990 - 31. december 1991

RESULTAT

<i>Indtægter:</i>			
Kontingent	6.700,00 kr		
Gave (K.J.Janshøj)	800,00 kr		
Renter	107,39 kr		
Indtægter ialt		7.607,39 kr	
<i>Udgifter:</i>			
Diverse (porto, papir, etc)	2.006,41 kr		
Gæster fra Mongoliet	926,95 kr		
Mødeunderskud	295,00 kr		
Udgifter ialt		4.228,36 kr	
Periodens resultat (overskud)		3.379,03 kr	

BALANCE pr 1. JANUAR 1992

<i>Aktiver:</i>			
Kasse	836,55 kr		
Postgiro	1.861,73 kr		
Porto	680,75 kr		
Aktiver ialt		3.379,03 kr	
<i>Passiver:</i>			
	0,00 kr		
Egenkapital		3.379,03 kr	

DANSK MONGOLSK SELSKABS MEDLEMMER

ALBERTSEN, Lise
 ALBERTSEN, Ole
 ANDERSEN, Kjeld
 ANDERSEN, Margit
 BITSCH, Jørgen
 BOESEN, Jette
 BRUUN, Ole
 DAHL, Carsten
 DWINGER, Ida
 FERDINAND, Klaus
 GALTUNG, Erik
 GARTERS, Anita
 GILBERG, Rolf
 GRAM, Lene
 GRANDT-NIELSEN, Amy
 GYNTHNER, Bent
 HALVED, Charlotte
 HANSEN, Torben
 HARD, Judith
 HARKJÆR, Benthe
 HASLUND-CHRISTENSEN, Marianne
 HASLUND-CHRISTENSEN, Søren
 HAUBROE, Lotte
 HAUSER, Michael
 HELLUM, Feyhan
 JACOBSEN, Tina
 JANHØJ, Kaj Jørgen
 JANHØJ, Else
 JENSEN, Kurt V.
 JENVALL, Birthe M.
 JOHANSEN, Jytte
 JOSEPHSEN, Niels Brøndum
 JUEL, Lise
 JUHL, Jørgen
 KIELLAND, Lise
 KOED, Jan
 KROGH, Tove
 LEFMANN, Gudrun
 LINDEBERG, Maja B.
 LUND, Dorrit
 MADSEN, Anne-Marie
 MALFILATRE, Michel
 MANGOR, Inger Spaabæk
 MASUDA, Monica
 MIKKELSEN, Axel
 MUNCH-PETERSEN, Finn
 MUNCH-PETERSEN, Jytte
 MØLLER-ANDERSEN, Suzanne
 NIELSEN, Lene
 NIELSEN, Lotte

NJAMA, Bulgan
 OLSEN, Elsebeth
 PEDERSEN, Carsten
 PEDERSEN, Hugo
 PEDERSEN, Mogens
 PETERSEN, Leif F.
 PITZNER, Marianne
 PITZNER, Morten
 ROLL, Carl Emil
 ROSEN, Staffan
 RAAHAUGE, Lise
 RZEUTZFELDT, Helen
 SAND, Annette
 SCHELDE, Astrid
 SIRT, Lone
 SØRENSEN, Anna-Lisa F.
 ZEUTH, Søren

LITTERATUR OM MONGOLER PÅ SKANDINAVISK TILLÆG 2

- BRINGSVÆRD, Tor Åge [1989]: *Gobi. Djevelens skinn og ben*. 385 p (Oslo: Gyldendal Norsk Forlag)-Roman.
- CARL, Ib [1952]: *Tre Mongolske Geværer. Vaabenhistoriske Aarsbøger*, 7:40-46 (København).
- GILBERG, Aage [1967]: *Asiatiske Akkorder og Grønlandske. Tidsskriftet Grønland*, 15(6):55-64 (København). Anmeld: W. Jacobsen "Asiatiske Akkorder".
- HOLT, Elise [1991]: *Fra mit russiske hus i Mongoliet. B70 Bibliotekarforbundets blad*, 18:549,552,553 (København).
- ISAGER, Erik [1930]: *De Danske Nybyggere paa Zobelsetten. Fem Aar mellem Mongolerne*. Del 1: pp:6-7, søndag 22. juni. - Del 2: pp:6-7, søndag 29. juni. - Del 3: pp:6-7, søndag 6. juli. - Del 4: pp:6-7, søndag 13. juli. - Del 5: pp:6-7, søndag 20. juli. - Del 6: pp:6-7, søndag 27. juli. - Del 7: pp:6-7, søndag 3. august. - Del 8: pp:6-7, 10. august. - Del 9: pp:6-7, søndag 17. august. - Del 10: pp:7,9,15, søndag 24. august. - *Aftenbladet* (København).
- LARSON, F. A. [19**]: *Den Mongolska Tragedien*. * p (Uppsala: J. A. Lindblads Förlag).
- LARSON, F. A. [1952]: *Bland Vargar och Rövare i Mongoliet*. * p (Uppsala: J. A. Lindblads Förlag).

*: er udtryk for manglende oplysninger.

INDHOLD

ULAANBAATAR	2
Henning Haslund-Christensen: DRØMMEN OM EN BEDRE VERDEN (DEL 3): Den fuldkomne Tilværelse	6
Peter Hannam: BØRSEN I ULAN BATOR HOLDER ÅBENT TIRSDAG	8
Niels Stensgaard: POSITIV UDVIKLING BELØNNES MONGOLIET FÅR U-LANDBISTAND	9
BEFOLKNINGEN I MONGOLIET	9
NYT MONGOLI	9
NABOFORENINGER	9
Bulgan Njama: GENSYN MED MODERLANDET	10
FJERDE DANSKE CENTRALASIATISK EKSPEDITION TIL MONGOLIET	12
NYT FRA ANDRE MONGOLSELSKABER	16
Gudrun Lefmann: MONGOLIET ER FLYTTET TIL PARIS	17
Bent Gynther: ALLE GODE GANGE 3	17
X. H. Zhang: ET STILLE OG ENKELT LIV I GER	18
Fred C. Shapiro: A REPORTER AT LARGE (i uddrag)	20
DEN KLOGE SVIGERDATTER Mongolsk folkeeventyr	22
Kommende udstillinger: 1: ASIATISKE AKKORDER	24
2: NYDEL TJIN: Mongolerne - Steppens Nomader	25
GÆRET HOPPEMÆLK	26
REJSEPLANER	26
MONGOBILE MED GE'R	27

Sten Jensen:	28
FRA VIBORG TIL PEKING PÅ HESTERYG	
FORMANDENS BERETNING	29
KASSERENS BERETNING	30
DANSK MONGOLSK SELSKABS MEDLEMMER	31
LITTERATUR OM MONGOLER (Til 2)	31

Nr. 4 - 3. ÅRGANG - MARTS 1992

GER udgives af DANSK MONGOLSK SELSKAB og er selskabets medlemsblad. Ansvarshavende redaktør: Rolf Gilberg. Indlæg uden forfatterangivelse er produceret af redaktionen. GER 5 udkommer sommer 1992.

Selskabets sekretær: Bulgan Njama
Fuglebo 2, 2000 Frederiksberg
Telefon : 38 33 21 06 - Postgiro: 7 84 15 82
Medlemskontingent: 100 kr pr år.

DANSK MONGOLSK SELSKABs bestyrelse består af:
Formand Rolf Gilberg, Sekretær Bulgan Njama,
Kasserer Leif Petersen, Søren Haslund-Christensen,
Jørgen Bitsch, Klaus Ferdinand og Jan Koed.
Generalforsamling 4. april 1992, kl: 19:30: 1500

DANSK MONGOLSK SELSKABs FORMÅL

a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområde i Den Mongolske Folkerepublik, Kina og Sovjetunionen.

b) at udgive skrifter om mongolerne.

c) at være samlingorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold.

d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne.

e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

ISSN Nr: 0905-9504
